

ביאור בדרך אפשר

נאמר ב'שיר השירים':

1 **בַּאתִּי לִגְנֵי אַחְתִּי כְּלֵה²**, הקדוש-ברוך-הוא אומר לבני ישראל
 2 המכונים כאן 'אחותי', באתי (חזרתי אל הגן שלי) וְאֵיתָא בְּמִדְרַשׁ
 3 **רַבָּה (בְּמִקְוָמוּ³** על פסוק זה) "לִגְנֵי" לִגְנוֹנֵי, מקום ההתייחדות
 4 שלי לְמָקוֹם שֶׁהָיָה עֲקָרִי
 5 **בְּתַחֲלָה**, המקום שהיה עיקר מקומו
 6 של הקדוש-ברוך-הוא בתחילת
 7 הבריאה דְּעֲקָרָה שְׂכִינָה
 8 **בְּתַחֲתוֹנִים הָיְתָה**, בתחילת
 9 הבריאה עיקר גילוי והשראת השכינה
 10 היה בעולם הזה, העולם התחתון
 11 ביותר, וְעַל-יְדֵי חֲטָא עֵץ-הַדַּעַת
 12 **נִסְתַּלְּקָה** ועלתה הַשְּׂכִינָה מֵאָרֶץ
 13 מהארץ התחתונה לְרַקִּיעַ
 14 הָרָאשׁוֹן, מבין שבעת הרקיעים
 15 וְאַחֲרֵי-כֵן עַל-יְדֵי שְׂאָר
 16 הַחֲטָאִים שהיו בדורות הבאים,
 17 אחרי חטא עֵץ-הַדַּעַת בימי אדם
 18 הראשון נִסְתַּלְּקָה ועלתה השכינה
 19 יותר למעלה מִרַקִּיעַ לְרַקִּיעַ עַד
 20 הָרַקִּיעַ הַשְּׂבִיעִי, הרחוק ביותר
 21 מהארץ התחתונה, וְאַחֲרֵי-כֵן
 22 בדורות הבאים עָמְדוּ שִׁבְעָה
 23 צַדִּיקִים וְהוֹרִידוּ אֶת הַשְּׂכִינָה
 24 בחזרה מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, כל צדיק
 25 הוריד את השכינה וקיע אחד, אברהם
 26 הוריד את השכינה מהרקיע השביעי
 27 לשישי, יצחק הוריד את השכינה
 28 מהרקיע השישי לחמישי, וכן הלאה
 29 עַד שָׁבָא מִשָּׁה רַבְּנָה, שְׁהוּא
 30 הַשְּׂבִיעִי, וְכָל הַשְּׂבִיעִין
 31 חִבִּיבִין⁴, וְהוֹרִידָהּ וּמִשָּׁה רַבְּנָה,
 32 השביעי לאברהם אבינו (אברהם-
 33 יצחק-יעקב-לוי-קהת-עמרם-משח)
 34 הוריד את השכינה מִרַקִּיעַ
 35 הָרָאשׁוֹן לְמַטָּה בְּאָרֶץ.
 36 וְזֶהוּ הַפִּירוּשׁ הַפְּנִימִי בְּכַתוּב בְּתַהֲלִים "צַדִּיקִים גּוֹ" יִרְשׁוּ אֶרֶץ וְיִשְׁכְּנוּ
 37 וְזֶהוּ הַחֲסֵד הַפְּנִימִי לִכְךָ שְׂאֻמַּת הַעֲבוֹדוֹת שֶׁהָיוּ בְּמִקְדָּשׁ הָיָא

ביאור בדרך אפשר

לְעַד⁵, שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים מְשַׁכְּנִים לְמַטָּה וּמְשַׁכְּנִים⁶ מִלְמַעְלָה
 לְמַטָּה דְּרַגְגָּה גְבוּהָה בְּאִלּוּקוֹת הַנִּקְרָא בְּחֵינַת שׁוֹכֵן⁷ עַד מְרוֹם
 וְקְרוּשׁ⁸ כְּלוּמַר דְּרַגְגָּה שְׂמִצָּד עֲצֻמָּה הִיא מְרוּמַמַּת וְנִבְדַּלַת וְלִמְעַלָּה
 מֵהַעוֹלָמוֹת הַתַּחְתּוֹנִים שֶׁיְהִיָּה בְּחֵינָה נְעִלִית זוּ בְּגִלּוּי לְמַטָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה
 הַתַּחְתּוֹן.

בס"ד. ליל שבת-קודש פרשת בשלח, ו"א שבט, אחרי קבלת שבת (מאמר א'), ה'תשח"ו*

(הנחה בלתי מוגה)

1 **בַּאתִּי לִגְנֵי אַחְתִּי כְּלֵה²**, וְאֵיתָא בְּמִדְרַשׁ רַבָּה
 2 (בְּמִקְוָמוּ³) "לִגְנֵי" לִגְנוֹנֵי, לְמָקוֹם
 3 שֶׁהָיָה עֲקָרִי בְּתַחֲלָה, דְּעֲקָרָה שְׂכִינָה בְּתַחֲתוֹנִים
 4 הָיְתָה, וְעַל-יְדֵי חֲטָא עֵץ-הַדַּעַת נִסְתַּלְּקָה
 5 הַשְּׂכִינָה מֵאָרֶץ לְרַקִּיעַ הָרָאשׁוֹן, וְאַחֲרֵי-כֵן עַל-
 6 יְדֵי שְׂאָר הַחֲטָאִים נִסְתַּלְּקָה מִרַקִּיעַ לְרַקִּיעַ עַד
 7 הָרַקִּיעַ הַשְּׂבִיעִי, וְאַחֲרֵי-כֵן עָמְדוּ צַדִּיקִים
 8 וְהוֹרִידוּ אֶת הַשְּׂכִינָה מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, עַד שָׁבָא
 9 מִשָּׁה רַבְּנָה, שְׁהוּא הַשְּׂבִיעִי, וְכָל הַשְּׂבִיעִין
 10 חִבִּיבִין⁴, וְהוֹרִידָהּ מִרַקִּיעַ הָרָאשׁוֹן לְמַטָּה בְּאָרֶץ.
 11 וְזֶהוּ "צַדִּיקִים גּוֹ" וְיִשְׁכְּנוּ לְעַד⁵, שֶׁהֵם מְשַׁכְּנִים
 12 וּמְשַׁכְּנִים⁶ בְּחֵינַת שׁוֹכֵן⁷ עַד מְרוֹם וְקְרוּשׁ⁸
 13 שֶׁיְהִיָּה בְּגִלּוּי לְמַטָּה. וְהוּא עַל-יְדֵי עֲבוֹדָתָם
 14 בְּאַתְּפֵיָא סְטָרָא אַחְרָא וְאַתְּפֵיָא סְטָרָא אַחְרָא,
 15 שְׁעַל-יְדֵי-זֶה אֶסְתַּלַּק וְקָרָא דְקוּדְשָׁא-בְּרִיף-הוּא
 16 בְּכוּלָּהוּ עֲלִמִין⁹, וְהוּא אֹר ה'סוֹבֵב כָּל עֲלִמִין'
 17 שְׂמָאִיר בְּכוּלָּהוּ עֲלִמִין בְּשׁוּזָה. וְעָקָר הַגִּלּוּי הָיָה
 18 בְּמִקְדָּשׁ, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב¹⁰ וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי
 19 בְּתוֹכָם, "בְּתוֹכוֹ" לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא "בְּתוֹכָם",
 20 בְּתוֹךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל¹¹. וְזֶהוּ שְׂאֻמַּת
 21 הַעֲבוֹדוֹת שֶׁהָיוּ בְּמִקְדָּשׁ הִיא עֲבוֹדַת הַקְּרָבָנוֹת,
 22 וְזֶהוּ הַפִּירוּשׁ הַפְּנִימִי בְּכַתוּב בְּתַהֲלִים "צַדִּיקִים גּוֹ" יִרְשׁוּ אֶרֶץ וְיִשְׁכְּנוּ
 23 וְזֶהוּ הַחֲסֵד הַפְּנִימִי לִכְךָ שְׂאֻמַּת הַעֲבוֹדוֹת שֶׁהָיוּ בְּמִקְדָּשׁ הָיָא
 24 וְעָקָר הַגִּלּוּי שֶׁל הָאֹר הָאֱלוּקִי
 25 ה'סוֹבֵב כָּל עֲלִמִין' הָיָה בְּמִקְדָּשׁ,
 26 כְּמוֹ שְׂפָתוֹב¹⁰ בְּתוֹרָה בְּצִוּוֵי עַל
 27 מְלֹאכֶת הַמִּשְׁכָּן וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ
 28 וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם, וְאֵם הַכּוֹוֶנָה רַק
 29 לְגִילּוֹי וְהַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה בְּמִקְדָּשׁ עֲצֻמוֹ
 30 הִיָּה צִרְיָן הַכְּתוּב לּוֹמַר "בְּתוֹכוֹ"
 31 בְּלִשׁוֹן יְחִיד וּמִכָּן שְׁלֹא כְּתוּב כֵּךְ
 32 ו"בְּתוֹכוֹ" לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא
 33 "בְּתוֹכָם", יֵשׁ לְפָרֵשׁ אֶת הַכְּתוּב
 34 שֶׁהַכּוֹוֶנָה גַּם לְהַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה בְּתוֹךְ
 35 כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל¹¹.
 36 וְזֶהוּ הַפִּירוּשׁ הַפְּנִימִי בְּכַתוּב בְּתַהֲלִים "צַדִּיקִים גּוֹ" יִרְשׁוּ אֶרֶץ וְיִשְׁכְּנוּ
 37 וְזֶהוּ הַחֲסֵד הַפְּנִימִי לִכְךָ שְׂאֻמַּת הַעֲבוֹדוֹת שֶׁהָיוּ בְּמִקְדָּשׁ הָיָא

(* בהמאמר ניתוספו כמה הערות ומראה-מקומות (הערות א-ה) – ע"פ רשימת כ"ק אדמו"ר שליט"א בכתי"ק. 1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק השמיני מהמשך באתי לגני השי"ת. 2) שה"ש ה, א. 3) שהש"ר עה"פ. 4) ויק"ר פכ"ט, יא. 5) תהלים לו, כט. 6) ראה מ"כ ומהר"ו ובמדבר"ר פי"ג, ב. מהר"ו לבר"ר פי"ט, ב. 7) נוסח התפלה דשבת ויו"ט. ובשהש"ר שם: שוכן עד וקדוש שמו (ישע"י נז, טו). 8) ראה ד"ה באתי לגני תשי"א ס"ד (תו"מ סה"מ שבט ע' רסו). וש"נ. 9) בתניא פכ"ז (לר, א) ובלקו"ת ר"פ פקודי מציון לזהר ח"ב קכה, ב (ובלקו"ת שם מציון גם לזהר שם סז, ב. וראה גם שם קפד, א). וראה גם תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג. 10) תרומה כה, ח. 11) ראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. לקו"ת נשא כ, סע"ב. ובכ"מ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

בכך, הנהגה למעלה מטעם ודעת, מעבר למתחייב על פי השכל וההיגיון. 43
 וממִשֵׁיף הרבי הריי"צ, בעל ההילולא של יו"ד שבט בַּמֶּאֱמָר, דיבור 44
 המתחיל 'באתי לגני' שמסר להרפסה ופרסום ליום הסתלקותו, יו"ד שבט 45
 בשנת תשי"ו, שִׁמְעֵצֵי שְׁטִיִּים עָשׂוּ קִרְשִׁים לַמִּשְׁכָּן, כלומר שבניין 46
 המשכן שבו תשרה השכינה, נעשה 47
 באופן כזה שמעצי השיטים עשו 48
 'קִרְשִׁים'. וממשיך ומבאר את 49
 המשמעות הפנימית של הקרשים 50
 דְּהֵנָּה, בְּתַבַּת כַּמִּילָה 'קִרְשֵׁי יֵשׁ 51
 שְׁלֹשׁ אוֹתוֹת, קו"ף רי"ש 52
 וְשִׁי"ן, וְאֵיתָא מוּבָא בְּדַהֲרֵי 53
 דְּאוֹתוֹת ק' ר' הֵן אֲתוֹן 54
 דְּלַעֲמַת־זָה, אוֹתוֹת שֶׁל הַצַּד 55
 הַהַפּוּךְ מִצַּד הַקְּדוּשָׁה וּבְכַדִּי 56
 שְׂיֵהִיָּה לְהֵן קִיּוֹם, שְׁהָרֵי קִיּוֹם 57
 וְהַחַיּוֹת שֶׁל כָּל דָּבָר, אִפִּילוּ דְּבַר הַמִּנְגַּד 58
 לְקְדוּשָׁה, יְכוּל לְהוֹיֵת רַק מִצַּד הַקְּדוּשָׁה 59
 שְׁהִיא מְקוּר הַחַיּוֹת, וְלִכֵּן כַּדִּי 60
 שְׁהַאוֹתוֹת ק' ור' יִכְלוּ לְהַתְקִיִּים, 61
 נְטֻלִין אוֹת ש' בְּגוּיָהוּ, הִרִי הֵן 62
 לִקְחָת לְתוֹכָן אֵת הָאוֹת ש' בְּכַדִּי 63
 שְׁתֵּהִיָּה לְהֵן חַיּוֹת מִהַקְּדוּשָׁה. 64
 וְתַכְלִית הַעֲבוּדָה הַרוּחָנִית שֶׁל 65
 הָאָדָם הִיא לְהַפִּיץ אֵת עֲנַן 66
 הַ'קִּרְשֵׁי' שֵׁשׁ בּו שְׁתֵּי אוֹתוֹת מִצַּד 67
 ה'לְעוֹמַת זֶה' לְקְדוּשָׁה. 68
 וּמִבְּאֵר הַרְבִּי הַרְיִי"צ עוֹד בַּמֶּאֱמָר, 69
 שְׁתֵּהִיָּה אוֹתוֹת ק' ר' שְׁהוּ, כַּאֲמוֹר, 70
 אוֹתוֹת שֶׁל 'לְעוֹמַת זֶה' דּוֹמוֹת 71
 בְּצוּרָתָן לְאוֹתוֹת ד' ה', 72
 שְׁהַרְיִי"ש דּוֹמָה לְדָל"ת 73
 בְּתַמּוּנָתָהּ בְּצוּרָתָה וְכֵן 74
 בְּפִרּוּשָׁה, כִּי גַם רִשֵׁי וְגַם דָּל"ת הֵם 75
 בִּישׂוּיִים שֶׁל עֲנִיּוֹת אֲבָל מְבָל־ 76
 מְקוֹם לְמִוֹת הַרְמִיּוֹן בֵּין הַד' וְהַר', 77
 יֵשׁ הַפִּרְשׁ גְּדוֹל בִּינֵיהֶן, 78
 שְׁהַד' יֵשׁ בְּהַ' יו"ד מֵאַחֲרֵיהֶּ, 79
 מִצִּדָּה הַיְמָנִי, מֵאַחֲרֵי הָאוֹת עֲצָמָה, שְׁתֵּהִי"ד 80
 נִקְרָא עַל הַבְּטוּל שֶׁל הַמִּצִּיאוֹת הָאִישִׁית, וְלִכֵּן אוֹת ד' הִיא 81
 בְּקְדוּשָׁה, כִּי צַד הַקְּדוּשָׁה מֵתַפְיִין וּמֵתִיחַד בְּבִטּוּל לְאִלְקוֹת וּבַהֲעֵדֵר 82
 תַּחוּשֶׁת 'ישות' וּמִצִּיאוֹת מֵהַ'שְׂאִי-בֵּן הַר' אֵין בְּהַ' יו"ד 83
 מֵאַחֲרֵיהֶּ, הֵינּוּ שְׂאִיִּן בְּהַ' בְּטוּל, וְלִכֵּן כִּיּוֹן שְׁהָאוֹת ר' מִסְמַלַּת 84

עֲבוּדַת הַקְּרַבְנוֹת, דְּבִקְרַבְנוֹת שְׁתוּכָן עֲנִיָּים הוּא הַתְּקַרְבוֹת לְאִלְקוֹת 1
 יֵשׁ שְׁנֵי עֲנַנִּים, בְּתַחֲלָה בְּשִׁלֵּב רֵאשׁוֹן, בַּעַת הַקְּרַבְת הַקְּרַב, נַעֲשִׂית 2
 הַעֲלָאָה הַהֲתַעֲלוֹת שֶׁל הַקְּרַב הַגִּשְׁמִי מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, שְׂדָהוּ עֲנַן 3
 הָאֲמוֹר בּוֹהֵר "רְזָא דְּקוּרְבָנָא עוֹלָה עַד רְזָא דְּאִין-סוּף" 12, סוּד 4
 הַקְּרַבְנוֹת עוֹלָה עַד סוּד הָאִין-סוּף 5
 וְקְרַבְנוֹת הוּא עֲנַן קְרוֹב 6
 לְאִלְקוֹת שֶׁל הַפְּחוֹת כו" 13, 7
 וְהַחוּשִׁים שֶׁל הָאָדָם, לְאַחַר שְׁהִיָּתָה 8
 הַתְּקַרְבוֹת וְהַתַּעֲלוֹת מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה 9
 וְאַחֲרֵי־כֵן נַעֲשָׂה "רִיחַ 10
 נִיחֹח" 14, הַקְּרַבֵּן (וְהַעֲבוּדָה 11
 הַרוּחָנִית שֶׁל הָאָדָם הַמְבִיא אֵת הַקְּרַבֵּן) 12
 גּוֹרְמִים נַחַת רוּחַ לְמַעְלָה שְׁהוּא 13
 עֲנַן הַהַמְשָׁכָה וְהַגִּילּוּי שֶׁל הָאוֹר 14
 הָאִלְקוּי מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה 15
 שְׂיֵהִיָּה "וְשְׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם" 16
 הַמְשַׁכֵּת וְהַתְּגַלּוֹת אִלְקוֹת לְמַטָּה. 17
 וְזָהוּ גַם-כֵּן הַסִּיבָה הַפְּנִימִית לְכֵן 18
 שְׁהַמְשָׁכָן הִיָּה בְּנוֹי דּוּקָא 19
 מְעַצֵּי שְׁטִיִּים, וְלֹא מִחוּמַר אַחַר, כִּי 20
 "שְׁטָה" בַּהֲקֶשֶׁר זֶה פְּרוּשׁוֹ 21
 נְטִיָּה, סְטִיָּה מִן הַדְּרָךְ הַיִּשְׂרָאֵלִי 22
 וְהַנְּכוּנָה, וְכַמּוֹ שְׁכַתוּב 15 בַּאֲשֶׁר 23
 סוּטָה כִּי תִשְׁטָה אֲשֶׁתוֹ, דְּקָאִי 24
 וְהַכּוּנָה הִיא (לְפִי הַמְשַׁמְעוֹת הַפְּנִימִיּוֹת) 25
 עַל הַנְּשָׁמָה הַיִּשְׂרָאֵלִית 26
 הַיְהוּדִית שְׂיִרְדָּה מְשׁוּרָשָׁה וּמְקוּרָה 27
 לְמַעְלָה בְּאִלְקוֹת לְמַטָּה לְגוֹף גִּשְׁמִי 28
 בְּעוֹלָם הַזֶּה וְסְטָתָה מִדְּרָךְ 29
 הַיִּשְׂרָאֵלִי, דְּרַךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוּוֹת. 30
 וְכַאֲשֶׁר יֵשׁנוּ שְׁטוֹת זֶה 31
 דְּלַעֲמַת־זָה, הַנְּהַגָה שֶׁל 'שְׁטוֹת', 32
 לְמַטָּה מִטַּעַם וְדַעַת כִּיּוֹן הַשְּׁלִילִי, 33
 שְׁטוֹת שֶׁל הַצַּד הַהַפּוּךְ מִצַּד הַקְּדוּשָׁה 34
 (הַנְּקָרָא 'לְעוֹמַת זֶה' עַל שֶׁם הַכְּתוּב 35
 בְּמִשְׁלֵי 'זֶה לְעוֹמַת זֶה עֲשֵׂה אִלְקוּיִם') 36
 צְרִיף לְהַפְּכוֹ אֵת ה'שְׁטוֹת' שֶׁל 37
 'לְעוֹמַת זֶה', לְמַטָּה מִטַּעַם וְדַעַת, לְשְׁטוֹת דְּקְדוּשָׁה, הַנְּהַגָה שֶׁל לְמַעְלָה 38
 מִהַשְּׁכָל וְהַהִיגוֹן. וְזָהוּ הַסִּיבָה הַפְּנִימִית לְכֵן שְׁהַמְשָׁכָן הִיָּה מְעַצֵּי 39
 שְׁטִיִּים, הַמְּסַמְלִים אֵת עֲנִיָּין ה'שְׁטוֹת דְּקְדוּשָׁה' לְפִי שְׁכַל עֲנַן עֲבוּדַת 40
 הַמְשָׁכָן וּמִקְדָּשׁ, הוּא לְהַפִּיץ אֵת הַשְּׁטוֹת דְּלַעֲמַת־זָה 41
 לְשְׁטוֹת דְּקְדוּשָׁה שְׁתַּמּוֹרֵת סְטִיָּה מִהַדְּרַךְ הַיִּשְׂרָאֵלִי תַּהִיָּה הוֹסַפָּה וְיִתְרוֹן 42

(12) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב. (13) ראה סה"מ תש"ט ע' 29. וש"נ. (14) פינחס כח, ח. (15) נשא ה, יב. (16) בהקדמה (ב, ב).

ליל שבת-קודש פרשת בשלח, י"א שבט, (מאמר א') ה'תשח"י

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (וכמבואר בספר 'דרך מצותיך' לאדמו"ר ה'צמח צדק, מצוות משא הארון
 2 בכתף: "... על דרך משל, באדם יש פנים ואחור, שבפנים הוא עיקר החיות
 3 וחושים המעולים, שכל ראייה שמיעה ריח דיבור טעם. והעורף שמאחוריים
 4 אין שם חושים מעולים וחיות פנימי כל כך אלא חיצוניים, ונקרא לכך
 5 אחוריים... וכן גם בתורה נאמר והיא
 6 כתובה פנים ואחור... וכמו כן בלב
 7 האדם שבו משכן המידות שבנפש
 8 האלוהית... יש בה פנים ואחור. בחינת
 9 פנים הוא... התענוג בה', כי התענוג
 10 הוא פנימיות המידות, וכשהאבה היא
 11 בתענוג זהו הנקרא פנים בפנים, רוצה
 12 לומר שמקבלת שפע המוחין
 13 בפנימיותה. והסימן לזה, שההתבוננות
 14 באור-איך-סוף יהיה לה לבחינת אור
 15 וחיות ממש להשיב נפשה... ונקרא
 16 בחינה זו פנים בפנים, רוצה לומר
 17 פנימית ההתבוננות שהוא הנקרא
 18 מוחין, מתלבש בפנימית המדות...
 19 מה-שאי-כן בחינת אחוריים הוא
 20 כשהמידה שהיא התפעלות האבה
 21 אינה מקבלת ההתבוננות בחוץ תוכה
 22 ופנימיותה, אך ורק בבחינת אחוריים
 23 וחיצונית שלו בלבד... ששפע המוחין
 24 אינו מתלבש כ"אם באחוריים של
 25 המדות ולא בפנימיותם, שלכן לא
 26 ימצא בהאבה בחינת התענוג שאינו
 27 אלא בבחינת הפנימיות...").
 28 ומבאר במאמר פ'ענין אות ד'
 29 (ש'יש בה יו"ד מאחוריה),
 30 ש'הד' מקבלת השפעה מהג',
 31 ומבאר רבותינו ז"ל¹⁸
 32 בגמרא ג' ד' - גמל דלים,
 33 נחיתת צדקה והשפעה לעניים ודלים, וכפי שיבאר להלן לפי פנימיות
 34 העניינים.
 35 והענין בזה, כפי שמבאר רבנו הזקן פ'ענין תמונת צורת
 36 אות ג' (פ'דוע שתמונת צורת האותיות מורה על אפן
 37 ההמשכה וההשפעה שנמשך ומתגלה באמצעות אות זו, פי 'אותיות'
 38 הן מלשון 'אתא בא בקר'¹⁹, לשון של אור וגילוי ש'הן
 39 המשכות וגלויים של אור אלוהי, ותמונת צורת האותיות מורה
 40 על אפן האור והגלוי²⁰), ש'היא הצורה של אות ג' קו אחד
 41 ש'הוא נא"ו, עם נקודה ש'הוא י' תחתיו מתחת לקו שהוא בצורת

1 'ישות' ומציאות ולא ביטול, היא מאתן מלות דלעמת-זה. וכמו
 2 שנתבאר כל זה בסעיפים הקודמים¹⁷ של המאמר, לפני סעיף ח
 3 השיך במיוחד לשנה זו.
 4 (ב) והנה לאחרי שמבאר במאמר את ההפרש בין אות ד'
 5 שהיא אות מצד הקרשה לאות ר',
 6 שהיא אות של 'לעומת זה', ממשיך
 7 לבאר שכן הוא גם ההפרש
 8 ההבדל בין אות ה' לאות ק',
 9 שאף שהן דומות זו לזו
 10 בצורתן, מפל-מקום יש הפרש
 11 גדול ביניהן, מצד התוכן והענין
 12 הפנימי של שתי האותיות, דאות ה'
 13 היא בקרשה, ואות ק' היא
 14 בלעמת-זה.
 15 ומבאר הרבי הרי"צ במאמר,
 16 שאות ה' נעשית מאות ד',
 17 שהרי גם בצורת האות ה' יש אות ד'
 18 אלא שנוסף בה באות ד' רגל
 19 השמאלית מלפניה, בקדמת
 20 האות והיני, שבאות ד' היו"ד
 21 המבדילה בין ד' לר' היא
 22 מאחוריה, והוא יחוד אחר
 23 באחור', כמבואר בקבלה וחסידות,
 24 בדרך כלל, האור נשפע ונמשך מדרגה
 25 לדרגה כך שרק הסוף והחיצוניות של
 26 הדרגה העליונה נמשך אל הדרגה
 27 שלמטה ממנה, אבל כאשר נוצר 'יחוד'
 28 בין שתי הדרגות, אזי ההשפעה
 29 מהעומק והפנימיות של הדרגה
 30 העליונה מתחברת עם העומק
 31 והפנימיות של הדרגה התחתונה, ועל
 32 ידי ה'יחוד' נמשך ונשפע יותר אור
 33 ושפע מאשר בהמשכה והשפעה רגילה, ועל דרך זה בהשפעת המשכת האור
 34 והחיות מהאותיות, חיבור פנימי ועמוק בין הבחינה העליונה, בחינת המשפיע,
 35 והבחינה התחתונה, בחינת המקבל, נקרא 'יחוד'. ועל כך מבואר כאן כי היחוד
 36 של החיבור בין אות ג', המשפיע, לאות ד' המקבל, הוא בבחינת 'אחור באחור',
 37 כי אמנם 'יחוד' בכלל הוא השפעה פנימית, אך מפל-מקום יש ב'יחודים' כמה
 38 ואופנים. וכאשר החיבור הוא, במובן מסויים, יחוד של העניינים החיצוניים של
 39 שתי הבחינות, הוא נקרא 'אחור באחור' ובאות ה' היו"ד היא (גם)
 40 מלפניה, והוא 'יחוד פנים בפנים', דרגה יותר נעלית ב'יחודים', בה
 41 היחוד והחיבור הוא יותר פנימי יותר עמוק ש'הוא יחוד בשלמות.

(א) תו"א נט, א. וראה ביאורי הזהר בלק לאדמו"ר האמצעי לזח"ג רד, א (קז, ריש ע"ד). אוה"ת דרושי חנוכה ס"ע שלד.

(17) בכל הנאמר עד כאן — ראה ד"ה באתי לגני ה'תשי"א-ה'תשי"ז. (18) ראה שבת קד, א. (19) ישע"י כא, יב. וראה תו"א מב, ב. לקו"ת במדבר יא, ג. ועוד. (20) ראה תניא שעה"ה"א ספ"א. פ"ב.

באתי לגני אחותי כלה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 את ר. דְהֵנָּה, אֹת וְאִ"ו שהיא קו ארוך מוֹרָה על עֵנִין
 2 הַמְשַׁכָּה הַהֶתְגַּלּוּת של אור אלוּקִי מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה, וְלִכְן
 3 בְּרֵאשׁ הַנְּאִ"ו יֵשׁ אֹת יו"ד, לְפִי שֶׁכָּל הַמְשַׁכָּה כֹּל הַתְּגַלּוּת
 4 וְכֹל הָאֹרֶה הִיא עַל-יְדֵי הַקְּדָמַת הַצְּמִצּוּם שֶׁל הָאֹר כִּפִּי שֶׁהוּא
 5 בְּדֹרְגָה הָעֲלִיּוֹנָה, כְּדִי לְגַלּוֹת וְלִהְיוֹת
 6 בְּמִידָה מֻגַּבְּלָת, בְּהִתְאֵם לִיכּוּלַת
 7 הַקְּלִיטָה שֶׁל מִקְבַּל הַשֶּׁפֶע, כִּי בְּכַדִּי
 8 שֶׁהֵרֵב הַמְשַׁפִּיעַ אֶת הָרַעִיּוֹן
 9 הַשְּׁכֵלִי לְתַלְמִיד יִיכָל לְהַשְׁפִּיעַ
 10 לְתַלְמִידוֹ וְהַתְּלַמֵּד אֲכַן יִקְלוֹט וַיְבִין
 11 אֶת דְּבָרֵי הָרֵב, צָרִיף הֵרֵב לְצַמְצֵם
 12 תַּחֲלָה אֶת הַשְּׁכָל שִׁישְׂאָר מִכֹּל
 13 הָרַעִיּוֹן הַעֲמוֹק כִּפִּי שֶׁהוּא בִּשְׁכָל שֶׁל
 14 הָרֵב נִקְוָה בְּלִבְד שֶׁהִיא בְּעָרְף
 15 הַתַּחֲתוֹן בְּהִתְאֵם לִיכּוּלַת הַהֶבְנָה
 16 וְהַקְּלִיטָה שֶׁל. וְצַמְצוּם זֶה לְמִרוֹת
 17 שֶׁלכְּאוּרָה הוּא הָעֵלֶם וְהַסֵּתֵר שֶׁל הָאֹר
 18 הַגְּדוּל הַמְּאִיר בִּשְׁכָל שֶׁל הָרֵב, לְאִמִּיתוֹ
 19 שֶׁל דָּבָר הוּא תַּחֲלַת הַמְשַׁכָּה,
 20 שֶׁלֵּב רֵאשׁוֹן בְּהַשְׁפָּעָה וּבִגְלוּי וְהוּא
 21 הַיּוֹד שֶׁהִיא אֹת קִטְנָה הַדּוּמָה
 22 נִקְוָה שֶׁבְּרֵאשׁ הַנְּאִ"ו וְהִיא
 23 רוּמּוֹת לְצַמְצוּם בְּתַחֲלִיל הַגִּילּוּי
 24 וְכַהֲקִדְמָה וְהֶכְנָה לְגִילּוּי. וְלֹא-חֲרִי
 25 שֶׁהַשְּׁפָעָה בְּכָל-לוֹתָהּ נַעֲשִׂית
 26 מְדוּדָה וּמוּגַבְּלָת לְפִי עָרְף
 27 הַמְּקַבֵּל, כְּמוֹ בְּמִשַׁל הָאֲמוּרָה שֶׁהֵרֵב
 28 צַמְצוּם אֶת הַשְּׁכָל הַגְּדוּל שֶׁל לְרַעִיּוֹן
 29 שְׂמוֹתָם לְתַלְמִיד אֲזִי צָרִיף
 30 לְהִיּוֹת עֵנִין הַמְשַׁכָּה הַגִּילּוּי
 31 וְהַהֲרָה מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה,
 32 שֶׁסֹּדֵר הַמְשַׁכָּה הוּא שֶׁכָּל
 33 שְׂנַמְשָׁף לְמִטָּה יוֹתֵר, הֵרֵי זֶה
 34 מִתְּצַמְצֵם וּמִתְקַצֵּר יוֹתֵר, כִּי
 35 הַהֶמְשָׁכָה הִיא לְפִי 'סֵדֵר הַשְּׁתַלְשׁוּת'
 36 מְדֹרְגָה לְדֹרְגָה הָאֹר שֶׁבְּדֹרְגוֹת
 37 הַנְּמוּכוֹת הוּא מוּעֵט וּמְצוּמָצֵם בִּיחַס
 38 לְאוֹר שֶׁבְּמְדֹרְגוֹת הַגְּבוּהוֹת וְכֵן הוּא
 39 בְּתַמּוּנַת בְּצוּרַת אֹת וְאִ"ו,
 40 שֶׁכָּל שְׂנַמְשָׁף יוֹתֵר מִלְּמַעְלָה
 41 לְמִטָּה - הֵרֵי הוּא הוֹלֵף וְנִדָּק וְהַחֲלַק שֶׁל הָקו הַקְּרִיב יוֹתֵר לְחַלֵּק
 42 הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הָאֹת הוּא יוֹתֵר עֵבֶר, רִמּוֹ לְכַךְ שֶׁמְדֹרְגָה לְדֹרְגָה הָאֹר הוֹלֵךְ
 43 וּמִתְמַעֵט.
 44 אֲמָנָם, כֹּל זֶה צַמְצוּם וּמִיעוּט הָאֹר כִּהְנַחַת וְהַקְּדָמָה הַשְּׁפָעָה וְכֵן
 45 הַצַּמְצוּם וְהַמִּיעוּט מְדֹרְגָה לְדֹרְגָה הוּא מְצַד הַמְשַׁפִּיעַ, אֲבָל בָּבֵא
 46 הַשְּׁכָל כְּאִשֶּׁר הָרַעִיּוֹן הַשְּׁכֵלִי מִגִּיעַ לְכָלִי הַמְּקַבֵּל, אֲזִי מִתְּצַמְצֵמָת

עַל עֵנִין הַמְשַׁכָּה מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה, וְלִכְן בְּרֵאשׁ
 הַנְּאִ"ו יֵשׁ אֹת יו"ד, לְפִי שֶׁכָּל הַמְשַׁכָּה הִיא
 עַל-יְדֵי הַקְּדָמַת הַצְּמִצּוּם, כִּי בְּכַדִּי שֶׁהֵרֵב
 הַמְשַׁפִּיעַ יוֹכֵל לְהַשְׁפִּיעַ לְתַלְמִידוֹ, צָרִיף לְצַמְצֵם
 תַּחֲלָה אֶת הַשְּׁכָל שִׁישְׂאָר מִכֹּל שֶׁהִיא
 בְּעָרְף הַתַּחֲתוֹן. וְצַמְצוּם זֶה הוּא תַּחֲלַת
 הַמְשַׁכָּה, וְהוּא הַיּוֹד שֶׁבְּרֵאשׁ הַנְּאִ"ו. וְלֹא-חֲרִי
 שֶׁהַשְּׁפָעָה בְּכָל-לוֹתָהּ נַעֲשִׂית מְדוּדָה לְפִי עָרְף
 הַמְּקַבֵּל, אֲזִי צָרִיף לְהִיּוֹת עֵנִין הַמְשַׁכָּה
 מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה, שֶׁסֹּדֵר הַמְשַׁכָּה הוּא שֶׁכָּל
 שְׂנַמְשָׁף לְמִטָּה יוֹתֵר, הֵרֵי זֶה מִתְּצַמְצֵם וּמִתְקַצֵּר
 יוֹתֵר, וְכֵן הוּא בְּתַמּוּנַת אֹת וְאִ"ו, שֶׁכָּל
 שְׂנַמְשָׁף - הֵרֵי הוּא הוֹלֵף וְנִדָּק. אֲמָנָם, כֹּל זֶה
 הוּא מְצַד הַמְשַׁפִּיעַ, אֲבָל בָּבֵא הַשְּׁכָל לְכָלִי
 הַמְּקַבֵּל, אֲזִי מִתְּצַמְצֵמָת הַשְּׁפָעָה יוֹתֵר, וְהוּא
 עֵנִין הַצְּמִצּוּם שֶׁנַּעֲשִׂיה בָּהּ מְצַד כָּלִי הַמְּקַבֵּל.
 וְהֵינּוּ, שְׂנוֹסֵף עַל הַצְּמִצּוּם וְהַמְשַׁכָּה שֶׁמְצַד
 הַמְשַׁפִּיעַ, הֵנָּה בָּבֵא הַשְּׁפָעָה בְּכָלִי הַמְּקַבֵּל,
 הֵרֵי הִיא מִתְּצַמְצֵמָת יוֹתֵר מְצַד כָּלִי. וְהוּא עֵנִין
 הַיּוֹד שֶׁבְּסוֹף הַנְּאִ"ו שְׂבַתְמוּנַת אֹת ג', שֶׁמּוֹרָה
 עַל הַצְּמִצּוּם שֶׁנַּעֲשִׂיה מְצַד כָּלִי הַמְּקַבֵּל, וְהֵינּוּ
 שֶׁמְקַבֵּל רַק נִקְוָה בְּלִבְד מְקַלְלוֹת הַשְּׁפָעָה.
 וְזֶהוּ עֵנִין אַרְבָּעָה עוֹלָמוֹת אֲצִילוֹת-בְּרִיָּאָה-יְצִירָה-עֲשִׂיה
 שֶׁכָּל הַמְשַׁכָּה וְהַשְּׁפָעָה, כְּלוּמָר, כִּלְלוֹת 'סֵדֵר הַשְּׁתַלְשׁוּת' שֶׁל
 יְרִידַת וְהַמְשַׁכַּת הָאֹר הָאֲלוּקִי מְדֹרְגָה
 לְדֹרְגָה נַחֲלֵק לְאַרְבַּעַת עוֹלָמוֹת רוּחָנִיִּים
 כִּלְלִיִּים (דִּרְכַּס הָאֹר יוֹרֵד מְדֹרְגָה
 לְדֹרְגָה, כְּאִשֶּׁר בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת יֵשׁ
 בִּיטוּל מוֹחֲלַת לְאֲלוּקוֹת וּבְעוֹלָמוֹת
 הַבָּאִים הָאֹר מוּעֵט וּמְצוּמָצֵם יוֹתֵר
 וִישׁ נְתִיבַת מְקוֹם לְמַצִּיאוֹת עַד שַׁחֲלֵק
 מְעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה הוּא הָעוֹלָם זֶה
 הַגִּשְׁמִי) וְעַל כֵּךְ מְבוּאָר כֵּן כִּי
 בְּפִרְסוּיּוֹת יוֹתֵר הַחֲלוּקָה לְאַרְבַּעַת
 עוֹלָמוֹת אֵלּוּ, אַרְבַּעַת שְׁלִבִּים בִּירִידַת
 וְהַמְשַׁכַּת הָאֹר, עַל יְדֵי צַמְצוּם מְדֹרְגָה
 לְדֹרְגָה, קִיּוּמִים בְּכֹל הַמְשַׁכָּה וְהַשְּׁפָעָה
 מְדֹרְגָה לְדֹרְגָה, הֵינּוּ, שֶׁהַמְּקַבֵּל
 אֶת הַהֶשְׁפָּעָה בִּשְׁלֵב הָאֲחֵרוֹן שֶׁל הַתְּחִלִּית הוּא מְקַבֵּל רַק אֶת בְּחִינַת
 עֲשִׂיה בְּלִבְד, וְהוּא חֲלֵק רְבִיעִי, רִבַּע בְּלִבְד מִהַשְּׁפָעָה הַמְּקוּרִית
 וְלִכְן הַיּוֹד תַּחַת הַנְּאִ"ו שֶׁבְּאֹת ג' הוּא רְבַע מְהֻקָּו שֶׁל הַנְּאִ"ו.
 בְּלִבְד מְהֻקָּו שֶׁל הַנְּאִ"ו. וְזֶהוּ עֵנִין ג' ד' גְּמַל דְּלִים,
 שֶׁמּוֹרָה עַל הַשְּׁפָעָה מְאֹת ג' לְאֹת ד' שֶׁמְצַד אַחַד הִיא
 הַמְשַׁכָּה וְהַשְּׁפָעָה, אֲבָל מְצַד שְׁנֵי הַשְּׁפָעָה הִיא עַל יְדֵי צַמְצוּמִים.

ליל שבת-קודש פרשת בשלח, י"א שבט, (מאמר א') ה'תשח"י

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

42 היסוד כפי שהיא כלולה בספירת הבינה (הנקראת 'אמא' כי היא מעוררת
 43 ו'מולידה' את המידות), והכוונה לספירת היסוד שבתוך 'זעיר אנפין' המידות
 44 העליונות (הנקראות 'פנים קטנות' כי האור המאיר במידות הוא מועט וקטן
 45 לגבי האור המאיר במוחין), היינו שהכוונה לבחינות היסוד שבבינה לא כפי
 46 מספירת הבינה היא בפני עצמה אלא
 47 כפי שהבינה היא חלק מהמידות,
 48 ובאופן אחר בחינת 'גבאי צדקה' היא
 49 ספירת היסוד עצמה, כפי שהיא חלק
 50 מ'זעיר אנפין' (כללות המידות) ולא
 51 כפי שהיא חלק מספירת הבינה
 52 שב'זעיר אנפין', וְעַל־יְדוֹ הַיָּא
 53 הַשְּׁפָעָה מֵהַמִּידוֹת, בחינת 'זעיר
 54 אנפין' לְסַפֵּרֵת הַמְּלָכוֹת. וְעַל־
 55 יְדֵי הַשְּׁפָעָה זֶה עֵינֵן הַצְּדָקָה כפי
 56 שהוא למעלה בספירות העליונות,
 57 הָרִי לֹא זֶה בְּלִבְד שְׁאֵין שׁוֹם
 58 חֶסְרוֹן בָּאוֹר וּבשֶׁפַע, אֶלָּא
 59 אֲדָרְבָּה, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה הַנְּתִיבָה
 60 והשפעה דְּוָקָא מְגִיעַ לְבַחֲנֵינָת
 61 גְּדֻלוֹת וְהַתְּרַחֲבוֹת 'זְעִיר־
 62 אֲנַפִּין' והמידות שמצד עצמן הן
 63 בבחינת 'פנים קטנות', מקבלות גידול
 64 והרחבה.
 65 וְזֶהוּ הַפְּרוּשׁ שְׁצֻדָקָה הוּא
 66 אוֹתִיּוֹת צֻדָקָה, 'דְּצֻדָקָה' קָאֵי
 67 מִכוּון עַל סַפִּירַת הַמְּלָכוֹת, שאין
 68 לה אור משלה ומקבלת השפעה וחיות
 69 מהספירות שמעליה כמו עני המקבל
 70 צדקה וְהָאוֹתִיּוֹת "צֻדָקָה" מוֹרוֹת
 71 עַל הָאוֹר הַנִּשְׁפָּע לְסַפִּירַת הַמְּלָכוֹת
 72 כְּפִי שֶׁהוּא בְּדָרְגָה נְמוּכָה,
 73 דְּתַמּוּנַת צוֹרֵת אוֹת צְדִיק הָאוֹת
 74 הַראשונה במילה 'צדקה' הִיא יו"ד
 75 וְנו"ן שְׁפָנִיחֵן הַפּוֹכוֹת זֶה מְזוּ,
 76 וְעוֹמְדוֹת 'אַחוֹר בְּאַחוֹר' וְקֶשֶׁר
 77 וְחִיבוּר ('יחוד') בין שתי בחינות באופן
 78 כזה מורה על השפעה חיצונית,
 79 השפעה מועטת בלבד, כמבואר לעיל.
 80 וְכַמוֹ־כֵן בָּאוֹת דְּלָת הָאוֹת הַשְּׁנִיָּה שֶׁל הַמִּילָה 'צדקה', החיבור בין
 81 האות עצמה והיו"ד שמאחוריה (שבוכותה היא ד' ולא ר') הוּא 'יְחִידוֹ
 82 אַחוֹר בְּאַחוֹר' פְּנ"ל (סְעִיף ב.). וְאוֹת קו"ף הָאוֹת הַשְּׁלִישִׁית שֶׁל

1 אָמְנָם עַל־יְדֵי הַשְּׁפָעָה מָאוֹת ג' לְד', שֶׁהוּא עֵינֵן
 2 הַשְּׁפָעָה לְמָאן דְּלִית לִיהּ מְגַרְמִיָּה כְּלוּם, למי שאין לו מעצמו
 3 כְּלוּם שְׁהֵר ד' רומזת לדלות ועניות הִנֵּה מָאוֹת ד' שְׁקוּדָם הַשְּׁפָעָה
 4 שְׁקִיבֵלָה מִג' לֹא הִיָּה לֵה אֹר וּשְׁפַע מִשְׁלָה כֻּלָּ, נְעֻשָׁה ה', וְהִנֵּנוּ,
 5 שְׁעַל־יְדֵי הַשְּׁפָעָה נְעֻשָׁה
 6 תּוֹסַפֵּת אֹר שֶׁלֹּא הִיָּתָה קוּדָם,
 7 וְכַנ"ל בְּמַעֲלַת ה' עַל ד' ¹
 8 שְׁבָאוֹת ה' הוּא 'יְחִידוֹ פְּנִים
 9 בְּפְנִים' ויחוד של הפנימיות עם
 10 הפנימיות גורם להמשכת והתגלות אור
 11 בתוספת, כמבואר לעיל. וְזֶה
 12 הַהִמְשָׁכָה שֶׁל תּוֹסַפֵּת הָאוֹר נְעֻשָׁה
 13 עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה, שְׁצֻדָקָה' ²
 14 הוּא אוֹתִיּוֹת צֻדָקָה²¹, להורות
 15 שבחינת צדקה נפעל עליו ויתרון
 16 הַנְּרִמּוֹ בָאוֹת ה' עַל יְדֵי שְׁמָאוֹת ד'
 17 נְעֻשָׁה ה'.
 18 וְהַעֲנֵן בְּזֶה, דְּהִנֵּה כְּתִיב²²
 19 בְּמִשְׁלֵי 'יֵשׁ מִפְּזָר וְנוֹסֵף עוֹד',
 20 כְּלוּמַר, בְּדֶרֶךְ כֻּלָּ כַּאֲשֶׁר אִדָּם לֹא
 21 חוֹסֵךְ אִלָּא מִפְּזָר אֵת מִמוּנּוֹ, מִמוּנּוֹ
 22 נַחֲסָר אִבְל יֵשׁ פִּיּוּר שְׁאוֹרְכָה גוֹרָם
 23 לְתוֹסַפֵּת וּמַגְדִּיל אֵת הַמִּמּוֹן וְאִמְרוּ
 24 רְבוּתֵינוּ ז"ל בְּמִדַּשׁ שֶׁהַפְּסוּק
 25 מְדַבֵּר בְּצֻדָקָה, "אִם רְאִיתָ אָדָם
 26 מִפְּזָר מְעוֹתָיו לְצֻדָקָה, הָיוּ
 27 יוֹדֵעַ שֶׁהוּא לֹא מַחֲסִיף אֵת מִמוּנּוֹ
 28 אִלָּא לְהִיפֵךְ, מוֹסִיף", שְׁהָרִי
 29 אֶפְשָׁר לְחַשֵּׁב כְּטַעַם שְׁעַל־
 30 יְדֵי הַפְּזָר לְצֻדָקָה יְהִיָּה
 31 חֶסְרוֹן וְגִרְעוֹן בְּמִמוּנּוֹ, הִנֵּה
 32 עַל זֶה נֶאֱמַר כִּי לְפַעֲמִים, כַּאֲשֶׁר
 33 הַנְּתִיבָה הִיא לְצֻדָקָה, "יֵשׁ מִפְּזָר
 34 וְנוֹסֵף עוֹד", שֶׁלֹּא זֶה בְּלִבְד
 35 שֶׁלֹּא יְהִיָּה שׁוֹם חֶסְרוֹן
 36 וְגִרְעוֹן, אֶלָּא אֲדָרְבָּה,
 37 "וְנוֹסֵף עוֹד".
 38 וּמִבְּאֵר בְּכַתְּבֵי הָאֲרִיז"ל
 39 בְּעֵינֵן 'גַּבְאֵי צֻדָקָה' כִּי שֶׁהוּא לְמַעְלָה, בְּרוּחַנִּיּוֹת, שֶׁהוּא יְסוּד
 40 בִּינָה' שְׁתוֹף 'זְעִיר־אֲנַפִּין', אוּ יְסוּד 'זְעִיר־אֲנַפִּין' עֲצָמוֹ,
 41 שְׁבוֹ נְמֻשְׁכִּים כָּל הַחֲסִדִּים, כְּלוּמַר, 'גַּבְאֵי צֻדָקָה' לְמַעְלָה הֵינּוּ סַפִּירַת

(ב) יל"ש משלי יא, כד (רמז תתקמז).
 (ג) שער המצוות וטעמי המצוות פ' ראה.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

במשלי "רגליה יורדות מות"²³, במובן זה שיש ממנה השפעה גם
 לקליפות' הנקראות 'מות' וזהו שאמר רבותינו ז"ל²⁴ בגמרא ירד
 המלאך גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שרטון אי של יבשה,
 ועליו על האי הזה נבנה כרף גדול של רומי, שמצר לישראל.
 ופירושו הדברים על-פי חסידות הוא,
 "ים" הוא ספירת המלכות
 דאצילות, כפי שהיא בעולם
 האצילות. ונעץ קנה בים" הוא
 ענין "רגליה יורדות מות",
 השפעה ממלכות דאצילות, מצד
 הקדושה, שיורדת ונמשכת לקליפות'
 ומזה נעשה יניקה של חיות
 לסטרא-אחרא הצד האחר, המגד
 לצד הקדושה, להוסיף פח
 בקליפות, ותוספת הכוח בקליפות
 היא עד כדי כך ש"נבנה כרף
 גדול של רומי שמצר
 לישראל", והינו, שעבודת
 בני ישראל היא ונעשו לי
 מקדש ושכנתי בתוכם", לבנות
 בעולם מקום לגילוי והשראת השכינה
 ולהמשיך לגלות את השכינה בתוך כל
 אחד מישראל ו"כרף גדול של
 רומי" מצאות שבה באה לידי ביטוי
 תוספת הכוח בקליפות מונע
 ומעכב השראת השכינה
 בישראל. וכל זה הוא מצד
 קנה הרגל הארוכה של הקו"ף
 שיורד למטה ומשפיע כוח וחיות
 לקליפות. וזהו ההפך בין ק'
 לה', שלכאורה הן אותיות דומות
 אבל לאמתו של דבר יש ביניהן הבדל
 גדול שאות ק' בעלת הרגל הארוכה
 הממשיכה חיות לקליפות היא
 בלעמתי-זה, היפך הקדושה, ואות
 ה' היא בקדושה עצמה.
 (ג) ובאור הענין בדרך
 החסידות, דהנה קתיב²⁵
 בנבואת ישעיה, שהקדוש-ברוך הוא
 אומר: 'כל הנקרא בשמי ולכבודי
 בראתיו יצאתיו אף עשיתי,ו
 שהם המילים 'בראתיו יצאתיו אף
 עשיתי' הם רמז על שלשה
 עולמות בריאה-יצירה-עשיה, ובנפש האדם העניינים

המילה 'צדקה' מורה על היות רגלה הארוכה של האות ק'
 מתפשטת ויורדת בקליפות הכוחות של היפך הקדושה המעלמיים
 ומסתירים על הקדושה כפי שקליפה מעלימה ומסתירה על הפרי (כדלקמן)
 וכפי שנרמז בפסוק במשלי 'רגליה יורדות מות'). וכל זה הסיבה לכך
 שההשפעה מועטת ומצומצמת וגם
 נובעת למקומות לא רצויים הוא
 לפי שהיחוד הממשיך את
 ההשפעה הוו הוא 'אחור'
 באחור, שהוא יחוד גרוע,
 יחוד חיצוני הממשיך אורות בדרגה
 נמוכה ולכן אפשר להיות מזה
 אחיזה כו' ויניקה לכוחות לא
 רצויים, והינו, דהגם שאות
 קו"ף כפי שהיא חלק מהמילה
 'צדקה', היינו חלק מספירת המלכות,
 היא האות ק' עצמה, בקדושה
 עדין, מכל-מקום בין
 שאפשר יכול להיות מזה
 אחיזה כו' והשפעה לקליפות,
 הרי זה מורה שגם בתחלה
 בתחילת ההשפעה הוא יחוד
 גרוע. וכל זה הוא באותיות
 "צדק" מצד עצמן כמבואר
 לעיל כיצד בכל שלושת האותיות
 השפע בא ביחוד גרוע. אמן על-
 ידי השפעת מעשה הצדקה,
 נעשה אות ה' שהוא ענין
 יחוד פנים בפנים, ויתרה
 מזה, שעל-ידי מעשה
 הצדקה, הנה מבחינת "צדק"
 עצמו שהוא יחוד גרוע -
 נעשה אות ה', יחוד פנים
 בפנים, שהוא יחוד
 בשלמות, היינו שהיחוד הגרוע
 עצמו הופך להיות יחוד פנים בפנים,
 יחוד מושלם שפועל תוספת השפעה
 וגם ההשפעה היא רק בצד הקדושה.
 אמן את ק', אף שבכללות
 באופן כללי דומה היא בצורתה
 לאות ה', מכל-מקום יש
 הפרש הבדל גדול ביניהן,
 שהרגל השמאלית באות ה' היא
 בנובה שווה לרגל הימנית, אבל הרגל
 השמאלית באות ק' היא ארוכה, יורדת למטה, שזהו ענין הכתוב

(23) משלי ה, ה. (24) שבת נו, ב. סנהדרין כא, א. (25) ישע' מג, ז.

ליל שבת-קודש פרשת בשלח, י"א שבט, (מאמר א') ה'תשח"י

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 המקבילים לשלושת העולמות הללו הם **שְׁלֹשָׁה הַלְבוּשִׁים** אמצעי
2 הביטוי של הנפש **מִחְשָׁבָה** כנגד עולם הבריאה **דְּבוּר** כנגד עולם היצירה
3 **וּמַעֲשֵׂה** כנגד עולם העשיה²⁶. **וְשֵׁלֶשׁ בְּחִינּוֹת אֱלוֹ**, מחשבה דיבור
4 ומעשה **אֵף שֶׁכֶּלֶן הֵם לְבוּשִׁים בְּלִבָּד**, ואינם הנפש עצמה,
5 **מִפְּלִמְקוֹם יֵשׁ הַפְּרֵשׁ**
6 **וּבִינֵיהֶם, כִּי מִחְשָׁבָה וְדְבוּר** 1 **הָאֲדָם הֵם שְׁלֹשָׁה הַלְבוּשִׁים מִחְשָׁבָה וְדְבוּר**
7 **אֵינָם נִפְרָדִים מֵהָאֲדָם**, אלא הם 2 **וּמַעֲשֵׂה²⁶. וְשֵׁלֶשׁ בְּחִינּוֹת אֱלוֹ**, אף שֶׁכֶּלֶן הֵם
8 חלק ממנו עצמו **וְלָכֵן יִשְׁנָם** 3 **לְבוּשִׁים בְּלִבָּד, מִפְּלִמְקוֹם יֵשׁ הַפְּרֵשׁ בֵּינֵיהֶם,**
9 המחשבה והדיבור רק **בְּמִין** 4 **כִּי מִחְשָׁבָה וְדְבוּר אֵינָם נִפְרָדִים מֵהָאֲדָם, וְלָכֵן**
10 **הָאֲדָם**, ולא בבעלי חיים **וְהִינוּ** 5 **יִשְׁנָם רַק בְּמִין הָאֲדָם, וְהִינוּ שֹׁכְחֵי הַדְּבוּר יִשְׁנֹו**
11 **שֹׁכְחֵי הַדְּבוּר יִשְׁנֹו בְּמִין** 6 **בְּמִין הָאֲדָם וְדָקָא, וְלָכֵן נִקְרָא הָאֲדָם**
12 **בְּשֵׁם 'מְדַבֵּר', תוֹרָא שֶׁמְבַדֵּל** 7 **וְעוֹד זֹאת, שֶׁהַדְּבוּר נִשְׁמָע לְאָדָם דְּוָקָא, מֵה-**
14 ומיחד אותו ממין החי, בעוד שבעצם
15 עניין החיות יש דימיון בין בני אדם
16 לבעלי חיים. **וְעוֹד זֹאת, שֶׁהַדְּבוּר** 8 **שְׁאִין-כֵּן בְּכַח הַמַּעֲשֵׂה, הָרִי יִשְׁנֹו כַח הַפּוֹעֵל**
9 **בְּנִפְעָל גַּם בְּדוּמָם, הִינוּ שֹׁפְעֵלֵת כַּח הַמַּעֲשֵׂה**
10 **הִיא גַּם בְּדוּמָם, וּכְמוֹ-כֵן יִשְׁנֹו כַח הַמַּעֲשֵׂה גַּם** 9
11 **בְּבַעֲלֵי-חַיִּים, וְהִינוּ לְפִי שֹׁכְחֵי הַמַּעֲשֵׂה נִפְסָק**
12 **מֵהָאֲדָם. וְכְמוֹ-כֵן בְּשֵׁלֹשָׁה עוֹלְמוֹת בְּרִיאָה-**
13 **יְצִירָה-עֲשִׂיָה, שְׁבִ'עֲשִׂיָה' כְּתִיב "אֵף עֲשִׂיתִיר",**
14 **"אֵף" הַפְּסִיק הָעֲנִין. וְכַמְרָמֹז בְּשֵׁלֹשֶׁת הַקְּוִין** 10
15 **שֶׁבְּתִמּוּנַת אוֹת ה', שֶׁהָקוּ הָעֲלִיּוֹן וְהָקוּ הַיְמָנִי**
16 **מורִים על המחשבה והדיבור, וְהָקוּ הַשְּׂמָאֲלִי**
17 **מורֶה על המעשה, וְלָכֵן הָקוּ הַשְּׂמָאֲלִי נִפְסָק** 11
18 **מִשְׁנֵי הַקְּוִין, לְפִי שֹׁכְחֵי הַמַּעֲשֵׂה נִפְסָק מִכַּח**
19 **הַמַּחְשָׁבָה וְהַדְּבוּר.**
20 **וְהִנֵּה עֲנִין שֵׁלֹשֶׁת הַקְּוִין כְּאוֹת ה', הִינוּ**
21 **שֶׁהַמַּחְשָׁבָה-דְּבוּר-וּמַעֲשֵׂה שְׁלוֹ מִמְלָאִים**
22 **מֵאוֹר הַקְּדֻשָּׁה, שְׁמִלְכָד זֹאת שְׁמַקְסָם בְּמַחְשַׁבְתּוֹ**
23 **דְּבוּרוֹ וּמַעֲשָׂיו אֵת כֹּל עֲנִינֵי תוֹרָה וּמִצְוֹת, הִנֵּה**
24 **גַּם בְּדַבְרֵי הַרְשׁוֹת הָרִי כֹל הַמַּחְשָׁבָה-דְּבוּר-**
25 **וּמַעֲשֵׂה שְׁלוֹ הֵם "לְשֵׁם שְׂמִים", וְלֹא רַק הָעֲנִינֵים**
26 **הַגְּשָׁמִיִּים שְׁעוֹשֵׂה בָהֶם מִצְוָה, וְכִמוֹ אֲכִילַת**
27 **שֶׁבֶת, שֶׁהָאֲכִילָה עֲצֻמָּה הִיא מִצְוָה, אֲלָא גַּם**
28 **בְּדַבְרֵי הַרְשׁוֹת, כֹּל עֲשִׂיתִיו הֵם כְּמוֹ הַכֶּשֶׁר**
29 **מִצְוָה, וְעוֹבֵד בָּהֶם הַעֲבוּדָה ד' "כֹּכֵל דְּרַקִּיד**
30 **דְּעֵהוּ"²⁷, וְכִמוֹ בְּעֲנִין הָעֵסֶק בְּפִרְנָסָה, שְׁלֹא זֹ**
31 **בְּלִבָּד שֶׁהָעֵסֶק הוּא בְּתַקְלִית הַכֶּשֶׁרוֹת, שְׁנִזְהָר**
32 **מֵאוֹנָאָה, הַשְּׁגַת גְּבוּל, "לָוָה וְאֵינוֹ פּוֹרְעַ"**
33 **וְהַדּוּמָה, וְגַם אֵינוֹ מְטָרֵד וּמְשַׁקֵּעַ בְּעֵסֶק, אֲלָא**

(26) ראה תו"א מג"א צה, ב ואילך. לקו"ת בלק סז, א ואילך. (27) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 אינו מְטָרָד ומְשַׁקֵּעַ בְּעַסְק יתר על המידה הנדרשת ואינו שקוע בעסק
 2 במידה שמפריעה לעניני תורה ומצוות, אֵלָא מְתַיַּגֵּעַ בְּעַסְק רַק בְּכַח
 3 הַמַּעֲשֵׂה בַלְבָד, שהוא כוח חיצוני לגבי הכוחות הפנימיים של האדם,
 4 כנזכר לעיל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב²⁸ בתהילים יְגִיעַ בְּפִיךָ, היינו שהאדם אכן
 5 מתייגע אך היגיעה היא רק בידי, כוח
 6 המעשה, אָבֵל מִחוּ וְלִבּוֹ פְּנוּיִים 1
 7 לְתוֹרָה וּתְפִלָּה, הִגָּה עוֹד 2
 8 זֹאת, שְׁפָל הָעַסְק הוּא 3
 9 מלכתחילה מתוך כוונה "לִשְׁם
 10 שְׁמַיִם", בְּכַדִּי שְׂיוּכַל בִּכְסָף 4
 11 שריווח מהעסק לְתַת צְדָקָה 5
 12 וּשְׂאָר הַמְצוֹת, וּבִשְׂבִיל זֶה 6
 13 הוּא עוֹסֵק בְּפָרְנֶסָה בְּכַדִּי 7
 14 שְׂיוּכַל לַעֲבֹד אֶת הַיְוָי. 8
 15 וְהַעֲנִין בְּזָה, שְׁפֹאֲשֵׁר הָעַסְק 9
 16 אֵינוֹ כְּדָבְעִי, לֹא מִתּוֹךְ הַכוּוּנָה 10
 17 והמטרה הראויה או ששקוע בעסק
 18 יתר על המידה הרי לא זו בַלְבָד 11
 19 שְׁבִשְׁעַת הָעַסְק עֲצֵמוֹ אֵינוֹ 12
 20 כְּדָבְעִי חֲסֻרוֹת לוֹ הַכוּוּנָה הַנִּכְוֶנֶת 13
 21 עַד שְׂשׂוּכַח שְׁ"בִרְכַת הַיְוָי 14
 22 הִיא תַעֲשִׂיר²⁹, מִקּוֹר הַהֲצַלְחָה 15
 23 אינו מעשיו של האדם אלא ברכתו של
 24 הקדוש-ברוך-הוא וְכֹאשֵׁר הָאָדָם שׂוֹכַח 16
 25 את העיקרון הזה נְדַמָּה לוֹ, הִרִי הוּא 17
 26 סבוּר בְּטַעוֹת שְׁכַחוּ וְעֵצָם יָדוּ 18
 27 הכוח והכישרון שלו עֲשָׂה לוֹ אֶת 19
 28 הַחִיל הַרְכוּשׁ הַזֶּה³⁰, הִגָּה עוֹד 20
 29 זֹאת, יֵשׁ לְכַךְ חִסְרוֹן נוֹסֵף שֶׁהָעַסְק 21
 30 שְׁלֹא כְּדָבְעִי לֹא מִתּוֹךְ כּוּוּנָה 22
 31 ומטרות רצויות, כמבואר לעיל, גֹּרֵעַ 23
 32 וּמְחַסֵּר גַּם בְּעֵנְיָנִים וְרַחֲמִיִּים 24
 33 שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם עַל-יְדֵי עֲבוֹדַת 25
 34 הַתְּפִלָּה. וְכִפִּי שְׂמִבְּאָר כ"ק 26
 35 אֲדָמוֹר הָאֲמִצְעִי³¹ הַטַּעַם 27
 36 שְׂאֲנוּ רוֹאִים בְּהֵמוֹן הַרְבֵּי, 28
 37 שְׂמִצָּד עֲבוֹדָתָם בַּתְּפִלָּה 29
 38 מְגִיעִים הֵם לְדַחֲלוֹ 30
 39 וְרַחֲמִיִּי, יֵרֵאת ה' וְהֵאֱבֹהֶה ה', וְזֹאת 31
 40 בדרגות שונות של יראה אִם
 41 לְבַחֲמִינַת יְרֵאת-אֱלֹקִים שְׂהִיא 41
 42 דְרוּגָה גְבוּהָ בִירֵאָה או לְבַחֲמִינַת
- יְרֵאת-חֵטָא עַל-כָּל-פְּנִיָּם, לְכָל הַפְּחוֹת וּמְכַל-מְקוֹם כְּשָׂבָא
 לְפַעַל - חֵסֵר זֹאת, לֵאחֹר הַתְּפִלָּה, כֹּאשֵׁר הֵם עוֹסְקִים בְּעֵינְיָנִים אַחֲרֵים
 וְנִדְרָשִׁים לְהַתְנַהֵג בְּפוּעַל בִּירֵאת שְׂמַיִם, אִין לְהֵם מִידָה מוֹסַפְקַת שֶׁל יֵרֵאָה,
 לְמִרוֹת שְׁבַעַת הַתְּפִלָּה עוֹרְרוּ בְּעֲצֵמָם אֶת הִירֵאָה הַזֶּה, וְאִם-כֵּן הַשְּׂאֵלָה
 הִיא, הִיכֵן הֵן הָאֵהָבָה וְיֵרֵאָה?
 שְׂהִיו בַעַת הַתְּפִלָּה?
 וּמִבְּאָר בְּזָה אֲדָמוֹר הָאֲמִצְעִי,
 שְׂבִכְלָלוֹת בֹּאפוֹן כְּלָלִי לִשׁ שְׂנַי
 אוֹפְנִיָּם בְּפָרְנֶסָה, כְּמוֹ
 שְׂפָתוֹב³² בְּמִשְׁלֵי (לְגַבִּי הַתּוֹרָה)
 'אוֹרֵךְ יָמִים בִּימֵינָה' בְּשִׂמְאֵלָה
 עֲשֵׂר וְכָבוֹד, שְׂיִשְׁנֵנו אֲפֵן
 הָעֲשֵׂר וְיִשְׁנֵנו אֲפֵן הַכָּבוֹד, כִּפִּי
 שְׂמִמְשִׁיךְ וּמִפְרֵט. "עֲשֵׂר" הִינֵנו
 שְׂרוּצָה לְהַעֲשִׂיר, וּמִשׁוּם זֶה
 כִּדִּי לִזְכוּת לְעוֹשֵׂר מְשַׁקֵּיעַ הַרְבֵּה
 כְּסָפִים בְּעַסְק, וְעַד שְׂלוֹהָ גַם
 מְשַׁל אַחֲרֵים. אֲףִי יִשְׁנֵנו אֲפֵן
 שְׂנוֹתְנִים לוֹ פְּרָנֶסָה בְּדֶרֶךְ
 "כָּבוֹד", וְהִינֵנו שְׂגַם כְּאֲשֵׁר
 אֵינוֹ מְרַבָּה בְּעֵשִׂית פְּלִים
 שְׂדַרְכָם יוֹמֵשֵׁךְ לוֹ הַשְּׁפַע, נוֹתְנִים לוֹ
 פְּרָנֶסָתוֹ בְּדֶרֶךְ שְׂלִמְעָלָה
 מִהַטְּבַע, מַעַל וּמַעֲבֹר לְמָה שְׂיִכּוֹל
 לְהִיּוֹת נִמְשָׁךְ בְּכִלִּים הַמַּעֲטִים שַׁעֲשָׂה.
 וְהִגָּה, גַּם כְּאֲשֵׁר פְּרָנֶסָתוֹ הִיא
 בְּאֲפֵן הָרֵאשׁוֹן, בְּהַשְׁקָעָה גְדוּלָה
 וּבְעֵשִׂית כְּלִים רַבִּים, צְרִיף לִיזְהַר
 שְׂיִהְיֶה זֶה בְּדֶרֶךְ הַקְּדוּשָׁה,
 וְהִינֵנו שְׂלֹא יִהְיֶה מְטָרָד בְּזָה
 בְּיֹתֵר, אֲלֵא רַק בְּמִידָה הַהִכְרַחֲתִית,
 וְשִׁזָּה עֵינְיָנֵי הָעַסְק לֹא יִבְלָבֵל
 אוֹתוֹ מְקַבְּעוֹת עֵתִים לְתוֹרָה
 וּתְפִלָּה, כִּי צְרִיף לִידַע עַל
 הָאָדָם לְדַעַת וּלְכוּוֹר תְּמִיד אֲשֵׁר
 "בְּרַכַת הַיְוָי" הִיא תַעֲשִׂיר³¹,
 וְגַם כָּל הָעַסְק צְרִיף לְהִיּוֹת
 מִתּוֹךְ כּוּוּנָה "לִשְׁם שְׂמַיִם".
- מְתַיַּגֵּעַ בְּעַסְק רַק בְּכַח הַמַּעֲשֵׂה בַלְבָד, כְּמוֹ
 שְׂפָתוֹב²⁸ יְגִיעַ בְּפִיךָ, אָבֵל מִחוּ וְלִבּוֹ פְּנוּיִים
 לְתוֹרָה וּתְפִלָּה, הִגָּה עוֹד זֹאת, שְׁפָל הָעַסְק הוּא
 "לִשְׁם שְׂמַיִם", בְּכַדִּי שְׂיוּכַל לְתַת צְדָקָה וּשְׂאָר
 הַמְצוֹת, וּבִשְׂבִיל זֶה הוּא עוֹסֵק בְּפָרְנֶסָה בְּכַדִּי
 שְׂיוּכַל לַעֲבֹד אֶת הַיְוָי.
 וְהַעֲנִין בְּזָה, שְׁפֹאֲשֵׁר הָעַסְק אֵינוֹ כְּדָבְעִי, הִרִי
 לֹא זֹו בַלְבָד שְׂבִשְׁעַת הָעַסְק אֵינוֹ
 כְּדָבְעִי עַד שְׂשׂוּכַח שְׁ"בִרְכַת הַיְוָי" הִיא
 תַעֲשִׂיר²⁹, וְנְדַמָּה לוֹ שְׂכַחוּ וְעֵצָם יָדוּ עֲשָׂה לוֹ
 אֶת הַחִיל הַזֶּה³⁰, הִגָּה עוֹד זֹאת, שֶׁהָעַסְק שְׂלֹא
 כְּדָבְעִי גֹרֵעַ וּמְחַסֵּר גַּם בְּעֵנְיָנִים שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם
 עַל-יְדֵי עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה. וְכִפִּי שְׂמִבְּאָר כ"ק
 אֲדָמוֹר הָאֲמִצְעִי³¹ הַטַּעַם שְׂאֲנוּ רוֹאִים בְּהֵמוֹן
 הַרְבֵּי, שְׂמִצָּד עֲבוֹדָתָם בַּתְּפִלָּה מְגִיעִים הֵם
 לְדַחֲלוֹ וְרַחֲמִיִּי, אִם לְבַחֲמִינַת יְרֵאת-אֱלֹקִים או
 לְבַחֲמִינַת יְרֵאת-חֵטָא עַל-כָּל-פְּנִיָּם, וּמְכַל-מְקוֹם
 כְּשָׂבָא לְפַעַל - חֵסֵר זֹאת, וְאִם-כֵּן הַשְּׂאֵלָה הִיא,
 הִיכֵן הֵן הָאֵהָבָה וְיֵרֵאָה. וּמִבְּאָר בְּזָה, שְׂבִכְלָלוֹת
 לִשׁ שְׂנַי אוֹפְנִיָּם בְּפָרְנֶסָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב³²
 בְּשִׂמְאֵלָה עֲשֵׂר וְכָבוֹד, שְׂיִשְׁנֵנו אֲפֵן הָעֲשֵׂר וְיִשְׁנֵנו
 אֲפֵן הַכָּבוֹד. "עֲשֵׂר" הִינֵנו שְׂרוּצָה לְהַעֲשִׂיר,
 וּמִשׁוּם זֶה מְשַׁקֵּיעַ הַרְבֵּה כְּסָפִים בְּעַסְק, וְעַד
 שְׂלוֹהָ גַם מְשַׁל אַחֲרֵים. אֲףִי יִשְׁנֵנו אֲפֵן שְׂנוֹתְנִים
 לוֹ פְּרָנֶסָתוֹ בְּדֶרֶךְ "כָּבוֹד", וְהִינֵנו שְׂגַם כְּאֲשֵׁר
 אֵינוֹ מְרַבָּה בְּעֵשִׂית פְּלִים, נוֹתְנִים לוֹ פְּרָנֶסָתוֹ
 בְּדֶרֶךְ שְׂלִמְעָלָה מִהַטְּבַע. וְהִגָּה, גַּם כְּאֲשֵׁר
 פְּרָנֶסָתוֹ הִיא בְּאֲפֵן הָרֵאשׁוֹן, צְרִיף לִיזְהַר שְׂיִהְיֶה
 זֶה בְּדֶרֶךְ הַקְּדוּשָׁה, וְהִינֵנו שְׂלֹא יִהְיֶה מְטָרָד בְּזָה
 בְּיֹתֵר, וְשִׁזָּה לֹא יִבְלָבֵל אוֹתוֹ מְקַבְּעוֹת עֵתִים לְתוֹרָה וּתְפִלָּה, כִּי צְרִיף לִידַע
 אֲשֵׁר "בְּרַכַת הַיְוָי" הִיא תַעֲשִׂיר³¹, וְגַם כָּל הָעַסְק צְרִיף לְהִיּוֹת "לִשְׁם שְׂמַיִם".

(28) תהלים קכח, ב. וראה לקו"ת שלח מב, ד. חוקת טו, ג. ובכ"מ. (29) משלי יו"ד, כב. (30) ע"פ עקב ח, יז. (31) בהקדמה (לדרך חיים. (32) משלי ג, טז.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 אָבֵל כַּאֲשֶׁר הוּא מִשְׁקִיעַ וּמִטְרִיד אֶת עַצְמוֹ בְּעֶסֶק יֵתֵר עַל
2 המידה, הִנֵּה עַל-יְדֵי-זֶה עוֹשֶׂה גְרַעוֹן וְחֶסְרוֹן גַּם בְּעִנְיֵי
3 יְרֵאת-אֱלֹקִים וְיְרֵאת-חֹטֵא שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם עַל-יְדֵי עֲבוֹדַת
4 הַתְּפִלָּה, וְהִינּוּ שְׁעַל-יְדֵי הַשְׁקוּעַ בְּעֶסֶק, פּוֹעֵל הוּא גְרַעוֹן
5 וְחֶסְרוֹן בְּכָל עִנְיָנָיו הַרוּחָנִיִּים, עַד
6 שְׁאִינוּ שָׂףָה גַם אִפִּילוֹ לְיְרֵאת-
7 חֹטֵא וְכַאמֹר מִצַּד הַמַּהוּת הַרוּחָנִית
8 שְׁלוֹ וְהַדְרָגָה אוֹתָהּ הַשִּׁיג בְּעֹבֹדַת
9 הַתְּפִלָּה, יֵשׁ בּוֹ אֲהַבַת ה' וְיֵרֵאת ה'
10 אִפִּילוֹ בְּדִרְגוֹת יוֹתֵר גְּבוּהוֹת, אֲבָל
11 הַשְׁקוּעַ בְּעֶסֶק יוֹתֵר מִיְדֵי גֹרֵם לוֹ
12 לְרַדַּת מִמְּדֻרְגָתוֹ עַד שֶׁאֵין בּוֹ אִפִּילוֹ
13 יְרֵאת חֹטֵא לְהִיזְהַר מִעֲבִירָה בְּפוֹעֵל.
14 וְהַעֲצָה לְזֶה הִיא כְּמֵאמֹר
15 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל³³ בְּפִרְקֵי אֲבוֹת כָּל
16 הַמִּקְבָּל עָלָיו עַל תּוֹרָה,
17 מַעֲבִירִים מִסִּירִים מִמֶּנּוּ כו', וְעַל
18 דֶּרֶךְ אֶרֶץ, וְהִינּוּ, דִּהְיֶה
19 שְׁמִצַּד מִצְמֵדוֹ וּמִצְבוֹ בְּמִצּוֹר
20 וּבְמִצּוֹק מְרוֹב טְרוֹדַת הַפְּרִסָּה אִינוּ
21 שָׂףָה לְהַרְגִישׁ אֶת הַתְּעֻנּוֹג
22 הָאֱלֹקִי שֶׁבַתּוֹרָה, וְיֵתֵרָה מְזֶה,
23 מִשְׁעֲבוֹ הַרוּחָנִי חֲמוֹר עַד כְּדֵי כִּךְ
24 שְׁאִינוּ שָׂףָה אִינוּ מִסּוּגֵל לְהַרְגִישׁ
25 לֹא רַק אֶת הַתְּעֻנּוֹג הָאֱלֹקִי שֶׁבַתּוֹרָה,
26 אֲלֵא גַם אִפִּילוֹ אֶת הַתְּעֻנּוֹג
27 הַשְּׁכָלִי שֶׁבַתּוֹרָה, דָּאֵף
28 שֶׁבַתּוֹרָה כְּתִיב³⁴ כִּי הִיא
29 חֲכָמְתְּכֶם וּבִינְתְּכֶם (גַּם אִפִּילוֹ)
30 לְעִינֵי הָעַמִּים, וְלֹכֵן רָאוּ שִׁיהוּדֵי
31 יִתְעַנּוּ לְכָל-הַפְּחָתוֹת עַל הַשְּׁכָל שֶׁל
32 הַתּוֹרָה, הִנֵּה מִצַּד מִצְבוֹ הַרוּחָנִי
33 הַיְרִיד אִינוּ שָׂףָה לְהַרְגִישׁ גַּם
34 אֶת הַתְּעֻנּוֹג הַשְּׁכָלִי שֶׁבַתּוֹרָה,
35 מִפְּלִמָּקוֹם עַל-יְדֵי-זֶה
36 שִׁימְקֵל עָלָיו עַל תּוֹרָה,
37 שִׁיחַעֲקֹשׁ וְיִשְׁקִיעַ אֶת עַצְמוֹ
38 (עַר וְעֵט זִיף אֵינִישְׁפֹּאֲרֵן אֵין
39 אַרְיִנוֹוֹאֲרָפֵן זִיף יִרְתוֹם אֵת עַצְמוֹ
40 וְיִשְׁלִיךְ אֵת עַצְמוֹ) לְעֶסֶק בְּתוֹרָה
41 בְּדֶרֶךְ קִבְּלַת עַל, גַּם לֹא עֹנֵג
42 מִהַחֲבִנָּה וְהַשְׁגָּה, אֲזִי "פּוֹרְקִים
43 מִמֶּנּוּ עַל דֶּרֶךְ אֶרֶץ" וּבִסּוּפּוֹ שֶׁל
- 44 דָּבָר יִסּוּרוּ מִמֶּנּוּ הַקְּשִׁיִּים הַרוּחָנִיִּים שֶׁבָּאוּ בְּעַקְבוֹת הַשְׁקוּעַ בְּעֶסֶק יֵתֵר עַל
45 הַמִּידָה.
46 (ד) וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר עֲבוֹדָתוֹ הִיא כְּתוּמֹנֶת אוֹת ה', שְׁלוּשָׁה קוּיִם
47 שְׁכּוּלִים בְּצַד הַקְּדוּשָׁה, שְׁכָל מִחֻשְׁבוֹתָיו דְּבוּרָיו וּמַעֲשָׂיו מִמְּלֵאִים
48 מֵאוֹר הַקְּדוּשָׁה בְּלִבָּד לֹא נִתְּנָת
49 מְקוֹם לְמַחֲשֹׁבוֹת וּדְיֻבוּרִים וּמַעֲשִׂים
50 אַחֲרֵיהֶם, הֲרִי זֶה פּוֹעֵל מִשְׁפִּיעַ גַּם
51 עַל מִדּוֹתָיו הַרְגִישוֹת שְׁלוֹ שִׁיְהִיו
52 כְּדָבָעִי, וְכִפִּי שְׁמִבְּאֵר בְּמֵאמֹר
53 בְּעִנְיֵן אֲבֵאֵי צְדָקָה', שְׁדָבְרֵיו
54 הֵם בְּנִחַת וּבְקָרוֹב הַדַּעַת,
55 כְּדָרְכֵי שְׁלוֹם וְדָרְכֵי נַעַם כִּי לֹא
56 רַק מַעֲשָׂיו רְצוּיִים אֲלֵא גַם מִדּוֹתָיו
57 מְתוֹקְנוֹת.
58 וַיֵּשׁ לְזִמְרַת הַטַּעַם שְׁמִבְּאֵי
59 בְּמֵאמֹר דְּגָמָא לְעִינֵין זֶה שֶׁל
60 מִידוֹת מְתוֹקְנוֹת (מְלִבְדַּד הַשְּׁלֵמוֹת
61 בְּמַחֲשֵׁבָה דְיֻבוּר וּמַעֲשָׂה בְּפוֹעֵל)
62 מ' אֲבֵאֵי צְדָקָה' דְּוָקָא, עַל-פִּי
63 מֵה שֶׁנִּתְּבָאֵר לְעִיל (סְעִיף ג)
64 בְּעִנְיֵן אֲבֵאֵי צְדָקָה' לְמַעְלָה,
65 כִּפִּי שְׁהוּא בְּסִפּוּרֵי הַעֲלִיּוֹנוֹת, שְׁהוּא
66 'יְסוּד בֵּינָה' שֶׁבַתּוֹף 'זְעִיר-
67 אֲנַפִּין' אוֹ 'יְסוּד זְעִיר-אֲנַפִּין'
68 עַצְמוֹ, שְׁהוּא הַמְּשַׁפֵּיעַ
69 לְמַלְכוּת, כְּמִבּוּאֵר לְעִיל בְּאִרְיֻכוֹת,
70 וְעַל-יְדֵי הַשְּׁפִיעָה מִבְּחִינַת אֱלוֹ
71 לְסִפּוּרֵי הַמַּלְכוּת הִנֵּה לֹא זֶה בְּלִבָּד
72 שֶׁלֹּא נִחְסַר בְּמִקּוֹר הַמְּשַׁפֵּיעַ אֲלֵא
73 אֲדֹרְכָה "וְנוֹסֵף עוֹד", שְׁעַל-יְדֵי
74 מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה, הִנֵּה מִבְּחִינַת
75 "צְדָקָה" שְׁלוֹשֶׁת הָאוֹתִיּוֹת הַרְאֵשׁנוֹת
76 שֶׁל הַמִּילָה 'צְדָקָה' שְׁכָל אַחַת מֵהֶן
77 רּוּמּוֹת בְּצוּרְתָהּ לִיחּוּד גְּרוּעַ שְׁמִבְּאֵי
78 הַשְּׁפִיעָה מוֹעֵטָה וּמְצוּמְצֵמָה וּגַם
79 הַשְּׁפִיעָה לֹא נִמְשַׁכֶּת רַק לְמִקּוֹם
80 הַרְאוּ, נַעֲשֶׂה ה', שְׁהוּא יַחֲוֵד
81 בְּשְׁלֵמוֹת שְׁמִמֶּנּוּ נִשְׁפַּע אֹרֶךְ רַב
82 וְכוּלּוֹ בְּצַד הַקְּדוּשָׁה. וְלִכֵּן, כַּאֲשֶׁר
83 מְבָאֵר בְּמֵאמֹר עִנְיֵן אוֹת ה"א
84 בְּעֲבוֹדָה, וּמוֹסִיף שְׁעִינָהּ הוּא
- 1 אָבֵל כַּאֲשֶׁר הוּא מִשְׁקִיעַ וּמִטְרִיד אֶת עַצְמוֹ
2 בְּעֶסֶק, הִנֵּה עַל-יְדֵי-זֶה עוֹשֶׂה גְרַעוֹן וְחֶסְרוֹן גַּם
3 בְּעִנְיֵי יְרֵאת-אֱלֹקִים וְיְרֵאת-חֹטֵא שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם
4 עַל-יְדֵי עֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה, וְהִינּוּ שְׁעַל-יְדֵי הַשְׁקוּעַ
5 בְּעֶסֶק, פּוֹעֵל הוּא גְרַעוֹן בְּכָל עִנְיָנָיו, עַד שְׁאִינוּ
6 שָׂףָה גַם לְיְרֵאת-חֹטֵא. וְהַעֲצָה לְזֶה הִיא כְּמֵאמֹר
7 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל³³ כָּל הַמִּקְבָּל עָלָיו עַל תּוֹרָה,
8 מַעֲבִירִים מִמֶּנּוּ כו' וְעַל דֶּרֶךְ אֶרֶץ, וְהִינּוּ, דִּהְיֶה
9 שְׁמִצַּד מִצְמֵדוֹ וּמִצְבוֹ בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אִינוּ שָׂףָה
10 לְהַרְגִישׁ אֶת הַתְּעֻנּוֹג הָאֱלֹקִי שֶׁבַתּוֹרָה, וְיֵתֵרָה
11 מְזֶה, שְׁאִינוּ שָׂףָה לְהַרְגִישׁ גַּם אֶת הַתְּעֻנּוֹג הַשְּׁכָלִי
12 שֶׁבַתּוֹרָה, דָּאֵף שֶׁבַתּוֹרָה כְּתִיב³⁴ כִּי הִיא חֲכָמְתְּכֶם
13 וּבִינְתְּכֶם (גַּם) לְעִינֵי הָעַמִּים, הִנֵּה מִצַּד מִצְבוֹ
14 אִינוּ שָׂףָה לְהַרְגִישׁ גַּם אֶת הַתְּעֻנּוֹג הַשְּׁכָלִי
15 שֶׁבַתּוֹרָה, מִפְּלִמָּקוֹם עַל-יְדֵי-זֶה שִׁימְקֵל עָלָיו עַל
16 תּוֹרָה, שִׁיחַעֲקֹשׁ וְיִשְׁקִיעַ אֶת עַצְמוֹ (עַר וְעֵט זִיף
17 אֵינִישְׁפֹּאֲרֵן אֵין אַרְיִנוֹוֹאֲרָפֵן זִיף) בְּתוֹרָה בְּדֶרֶךְ
18 קִבְּלַת עַל, אֲזִי "פּוֹרְקִים מִמֶּנּוּ עַל דֶּרֶךְ אֶרֶץ".
19 (ד) וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר עֲבוֹדָתוֹ הִיא כְּתוּמֹנֶת אוֹת ה',
20 שְׁכָל מִחֻשְׁבוֹתָיו דְּבוּרָיו וּמַעֲשָׂיו
21 מִמְּלֵאִים מֵאוֹר הַקְּדוּשָׁה, הֲרִי זֶה פּוֹעֵל גַּם עַל
22 מִדּוֹתָיו שִׁיְהִיו כְּדָבָעִי, וְכִפִּי שְׁמִבְּאֵר בְּמֵאמֹר
23 בְּעִנְיֵן אֲבֵאֵי צְדָקָה', שְׁדָבְרֵיו הֵם בְּנִחַת וּבְקָרוֹב
24 הַדַּעַת, כְּדָרְכֵי שְׁלוֹם וְדָרְכֵי נַעַם. וַיֵּשׁ לְזִמְרַת
25 הַטַּעַם שְׁמִבְּאֵי בְּמֵאמֹר דְּגָמָא מ' אֲבֵאֵי צְדָקָה'
26 דְּוָקָא, עַל-פִּי מֵה שֶׁנִּתְּבָאֵר לְעִיל (סְעִיף ג) בְּעִנְיֵן
27 אֲבֵאֵי צְדָקָה' לְמַעְלָה, שְׁהוּא 'יְסוּד בֵּינָה'
28 שֶׁבַתּוֹף 'זְעִיר-אֲנַפִּין' אוֹ 'יְסוּד זְעִיר-אֲנַפִּין'
29 עַצְמוֹ, שְׁהוּא הַמְּשַׁפֵּיעַ לְמַלְכוּת, וְעַל-יְדֵי
30 הַשְּׁפִיעָה הִנֵּה "וְנוֹסֵף עוֹד", שְׁעַל-יְדֵי מַעֲשֵׂה
31 הַצְּדָקָה, הִנֵּה מִבְּחִינַת "צְדָקָה" נַעֲשֶׂה ה', שְׁהוּא
32 יַחֲוֵד בְּשְׁלֵמוֹת. וְלִכֵּן, כַּאֲשֶׁר מְבָאֵר בְּמֵאמֹר עִנְיֵן אוֹת ה"א בְּעֲבוֹדָה, מְבִיא אֶת

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שלמות הן במחשבה דיבור ומעשה והן במידות, מביא את הדגמא
 2 מ'גבאי צדקה' דוקא. ומבאר בזה, שאופן דבורו של
 3 'גבאי צדקה' הוא בדרכי נעם כו', והינו, דהגם
 4 ששהתעסקות בענין הצדקה צריכה להיות בתקף, ועד
 5 שלפעמים צריך להיות בזה
 6 ענין של כפייה לתת צדקה, וכמו
 7 שמצינו בהלכה שלפעמים מעשין
 8 כופים ומכריחים על הצדקה³⁵,
 9 מפל-מקום 'גבאי צדקה'
 10 מדבר בדרכי נעם ודרכי
 11 שלום, ומתרחק מן הגאונה
 12 רישות/ עצמית עד קצה האחרון.
 13 ולכאורה צריך ביאור, אין אפשר
 14 לשלב בין שני הדברים הסותרים
 15 לכאורה הקיימים בהנהגתו של גבאי
 16 צדקה - הנהגה בנועם ובהכנעה
 17 ושפלות מצד אחד והנהגה בתוקף מצד
 18 שני.
 19 ויובן זה על-פי מאמר
 20 הפעל-שם-טוב³⁶ על
 21 הפסוק³⁷ האמור בתורה לגבי
 22 הקרבנות כל שאור חמץ וכל
 23 דבש לא תקטירו גו' קרבן
 24 ראשית תקריבו גו',
 25 לדכאורה הרי זו סתירה, כי
 26 כיוון ששאר דבש אינם רצויים, למה
 27 מביאים מהם 'קרבן ראשית' ?
 28 ומבאר הבעל שם טוב, שבתחלת
 29 העבודה בשלב ראשון בעבודת ה'
 30 צריכה להיות קצת ישות
 31 עצמית ומידה מסוימת של גאווה,
 32 כמו שאור שמנפח את עצמו,
 33 והינו, שפדי שלא יבא היצר-
 34 הרע ויאמר לו לאדם מי אני
 35 ומה אני ואיזה ערך יש למעשי ובכך
 36 יגרום לו יאוש ונפילות הרוח, צריך
 37 להיות הנקבה רוממות הרוח
 38 בעבודתו, והוא ענין שאמרו
 39 חז"ל שתלמיד חכם צריך שתהיה לו
 40 שמינית ששמינית³⁸ (מידה

מועטת ביותר) של גאווה. אף כל זה הוא בתחלת העבודה³⁹,
 אבל אחר-כך כאשר כבר התעלה בעבודתו הנה "כל שאור וכל
 דבש לא תקטירו" וגם גאווה כלשהי אסורה. ולכן, 'גבאי צדקה'
 שכבר גמר עבודתו האישית והתעלה עד שנעשה משפיע על
 אחרים, צריך להתרחק
 מהגאונה עד קצה האחרון,
 שלא יהיה אצלו "לא מינה
 לא ממנה ולא מקצתה ואפילו לא
 מקצת ממנה"³⁸ ויחד עם זה שליו
 לנהוג בתוקף, עליו להיות בעל מידות
 טובות ומתוקנות.
 (ה) אמנם תמונת אות ק' היא
 באופן שרגלה השמאלית
 יורדת ונמשכת למטה, נמוך יותר
 מרגלה הימנית וכן"ל (סעיף ב)
 שזהו ענין "רגליה יורדות
 מות", השפעה מהקדושה (מספירת
 המלכות) לקליפות עד ש'נבנה
 ממנה מהרסטון שבים שנבאר על
 ידי שהמלאך גבריאל נעץ קנה בים
 כרף גדול של רומי שמצד
 לישראל", והוא מלכות רומי,
 ענין שדה דלעמת זה כפי
 שממשיך ומבאר.
 והענין בזה, דהנה נאמר בוזה,
 "אית יש שדה ואית ויש
 שדה"⁴⁰, כלומר, קיימים שני סוגים
 של שדה, אית יש שדה דקדשה,
 ואית יש שדה דלעמת זה, של
 היפך הקדושה, ועל זה על השדה
 של 'לעומת זה' נאמר⁴¹ בתורה בדיון
 התוקף נערה פי בשדה מצאה,
 צעקה הנערה המאורשה
 ואין מושיע לה, ולכן אין
 להעניש את הנערה וכפי שמבאר
 כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק'¹,
 במשמעות הפנימית של הדברים
 ש'נערה" קאי הכוונה על
 (ה) אמנם תמונת אות ק' היא באופן שרגלה
 השמאלית יורדת למטה, וכן"ל
 (סעיף ב) שזהו ענין "רגליה יורדות מות", עד
 ש'נבנה ממנה כרף גדול של רומי שמצד
 לישראל", והוא ענין שדה דלעמת זה. והענין
 בזה, דהנה "אית שדה ואית שדה"⁴⁰, אית שדה
 דקדשה, ואית שדה דלעמת זה, ועל זה נאמר⁴¹
 פי בשדה מצאה, צעקה הנערה המאורשה ואין
 מושיע לה, וכפי שמבאר כ"ק אדמו"ר ה'צמח

(ד) אוה"ת תולדות קמג, ב ואילך.

(35) ראה ב"י לטור יו"ד סרמ"ח. (36) כתר שם טוב סשצ"ג. (37) ויקרא ב, יא ואילך. (38) סוטה ה, א. (39) ראה לקו"ש כח"ב ע' 162 הערה 32. "רישומות" חוברת טו ע' 34 ואילך. שיחת יום ב' דחג השבועות תשי"א (תו"מ ח"ג ע' 151 ואילך). ועוד. (40) זח"א קכב, סע"א. (41) תצא כב, כז.

ליל שבת-קודש פרשת בשלח, י"א שבט, (מאמר א') ה'תשח"י

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הנפש האלקית שִׁירְדָה ממקורה ושרשה למעלה לְמַטָּה, לגוף גשמי
2 בעולם הזה, "וּמִצָּאָהּ הָאִישׁ בְּשָׂדֶה" והירידה היא עד כדי כך שהיא
3 נמצאת ב'שדה' הַיְנו 'שָׂדֶה דְלַעֲמַת-זָה', כִּי ב'שָׂדֶה דְקַדְשָׁה',
4 הָרִי אֲדַרְבָּה, וְהוּ מִקּוֹם מְסוּגָל לַעֲבוּדַת ה', כִּמוֹ שְׁנֵאמַר דְרָשׁוּ הָרִי
5 בְהִמְצָאוֹ קְרָאוּהוּ קְרָאוּהוּ בְהִיּוֹתוֹ
6 קְרוּב⁴², מֵה-שְׁאִינ־כֵּן ב'שָׂדֶה 1 הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית שִׁירְדָה לְמַטָּה, "וּמִצָּאָהּ הָאִישׁ
7 דְלַעֲמַת-זָה', הָרִי "עֲשׂוֹ אִישׁ 2 בְּשָׂדֶה" הַיְנו 'שָׂדֶה דְלַעֲמַת-זָה', כִּי ב'שָׂדֶה
8 שָׂדֶה" הַמְסַמֵּל אֶת הַיֶּפֶךְ הַקְדוּשָׁה 3 דְקַדְשָׁה', הָרִי אֲדַרְבָּה, דְרָשׁוּ הָרִי בְהִמְצָאוֹ
9 נַעֲשֶׂה הַמּוֹשֵׁל וְשׁוֹלֵט עֲלֵיהָ, 4 קְרָאוּהוּ בְהִיּוֹתוֹ קְרוּב⁴², מֵה-שְׁאִינ־כֵּן ב'שָׂדֶה
10 עַל הַנִּשְׁמָה, עַד שְׁגָם כְּאֶשֶׁר 5 דְלַעֲמַת-זָה', הָרִי "עֲשׂוֹ אִישׁ שָׂדֶה" נַעֲשֶׂה
11 "צָעֲקָה הַנַּעֲרָה" וְהִיא מְצִידָה לֹא 6 הַמּוֹשֵׁל וְשׁוֹלֵט עֲלֵיהָ, עַד שְׁגָם כְּאֶשֶׁר "צָעֲקָה
12 מְעוֹנֵינָת הַלְוִיָּת תַּחַת הַשְּׁלִיטָה שֶׁל 7 הַנַּעֲרָה" אַזִּי "אִין מוֹשִׁיעַ
13 הַלְעוֹמַת זֶה', אַזִּי "אִין מוֹשִׁיעַ 8 וְשׁוֹלֵט שֵׁם הוּא רַק "עֲשׂוֹ אִישׁ שָׂדֶה". וּמִסִּים
14 לָהּ", לְפִי שֶׁהַמּוֹשֵׁל וְשׁוֹלֵט 9 בְּפָתוּב "וּמַת הָאִישׁ גּוֹ' לְבָדוֹ, וְלַנַּעֲרָה לֹא תַעֲשֶׂה
15 שֵׁם ב'שָׂדֶה', הוּא רַק "עֲשׂוֹ 10 דְבָר", דִּהְיָה פְתִיב⁴³ לֹא יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדְחָ, וְלָכֵן
16 אִישׁ שָׂדֶה". וּמִסִּים בְּפָתוּב 11 "וּמַת הָאִישׁ גּוֹ' לְבָדוֹ", שֶׁהָרִי כָּל יְנִיקַת הַקְּלָפוֹת
17 "וּמַת הָאִישׁ גּוֹ' לְבָדוֹ, 12 הִיא מֵהַקְּדָשָׁה, וְלָכֵן כְּאֶשֶׁר יִשְׁאַר "לְבָדוֹ",
18 וְלַנַּעֲרָה לֹא תַעֲשֶׂה דְבָר", 13 שִׁיקַח מִמֶּנּוּ הַחַיּוֹת דְקַדְשָׁה, אַזִּי "וּמַת הָאִישׁ"
19 דִּהְיָה פְתִיב⁴³ לֹא יִדַּח מִמֶּנּוּ 14 גּוֹ'. אֲבָל "וְלַנַּעֲרָה לֹא תַעֲשֶׂה דְבָר", לְפִי שְׁגָם
20 נִדְחָ, וּבְסוּפוֹ שֶׁל דָּבָר אֵף אֶחָת 15 בְּשַׁעַת הַחֲטָא הִיא כְּאִמְנָה אִתּוֹ יִתְבָּרַךְ⁴⁴, שֶׁהָרִי
21 מְנַשְׁמֹת יִשְׂרָאֵל לֹא תִתְנַק לְגַמְרִי 16 רַק "וּרְגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת" כּוֹ', אֲבָל בְּפִנְיַמִּיּוֹת הַגֵּה
22 מֵהַקְדוּשָׁה, וּגַם נִשְׁמָה שֶׁהִיָּתָה 17 "וּבְכּוּדֵי לְאַחַר לֹא אָתָּן"⁴⁵. וְאֶף-עַל-פִּי-כֵּן,
23 בְּשִׁלְטָה שֶׁל 'אִישׁ שְׂדֵה', תְּשׁוּב 18 בְּחִיצוֹנִיּוֹת וּלְפִי שַׁעַה הָרִי הַמּוֹשֵׁל וְשׁוֹלֵט עֲלֵיהָ
24 וְתַתְּחַבֵּר לְשׁוֹרְשָׁהּ וּמְקוּרָהּ בְּאֻלּוֹת 19 הוּא "עֲשׂוֹ אִישׁ שָׂדֶה", וְהוּא עֲנִין הַקְּנָה שֶׁל
25 "וְלָכֵן "וּמַת הָאִישׁ גּוֹ' 20 הַקּוֹ"ף שֶׁ"עֲלִיו נִבְנָה כְּרָף גְּדוֹל שֶׁל רוּמֵי הַמְצָר
26 שֶׁהִנְשַׁמָּה (הַנַּעֲרָה) הִיָּתָה בְּשִׁלְטָתוֹ 21 לְיִשְׂרָאֵל". וְהַתְּחַלַּת הָעֲנִין הוּא מֵאוֹתִיּוֹת
27 לְבָדוֹ", וּרַק הַחַיּוֹת שֶׁלוֹ תִּפְסַק, 22 מִחֲשָׁבוֹת-זָרוֹת וּדְבָרִים בְּטָלִים, שְׁמַצַּד
28 שֶׁהָרִי כָּל יְנִיקַת הַחַיּוֹת שֶׁל 23 הַמְחֻשָּׁבוֹת וְהַדְּבוּרִים הַלֵּא-טוֹבִים, הַגֵּה מִזָּה כָּא
29 הַקְּלָפוֹת הִיא מֵהַקְּדָשָׁה, וְלָכֵן 24 גַּם לְמַעֲשֶׂה לֹא טוֹב, שֶׁזֶהוּ הַקְּנָה שֶׁל הַקּוֹ"ף
30 כְּאֶשֶׁר יִשְׁאַר "לְבָדוֹ", שִׁיקַח 25 שִׁיּוּרְד לְמַטָּה. וְלֹא זֶה בְּלִבְד שְׁאוֹתִיּוֹת
31 מִמֶּנּוּ הַחַיּוֹת דְקַדְשָׁה, אַזִּי 26 הַמְחֻשָּׁבוֹת-זָרוֹת וּדְבָרִים בְּטָלִים הֵם חֲסָרוֹן
32 "וּמַת הָאִישׁ" גּוֹ'. אֲבָל 27 מִצָּד-עֲצָמוֹן, אֲלֵא עוֹד זֹאת, שֶׁהֵם עוֹשִׂים גְּרַעוֹן
33 "וְלַנַּעֲרָה לֹא תַעֲשֶׂה דְבָר", 28 גַּם בְּכֻלּוֹת עֲבוּדָתוֹ. וּכְמוֹ שֶׁפִּרְשׁ הַרֵב הַמְּגִיד⁴⁶
34 לְפִי שְׁגָם אֶפִּילוֹ בְּשַׁעַת הַחֲטָא, 29 עַל הַפְּסוּק⁴⁷ לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ, שְׁאוֹתִיּוֹת
35 רַק הַחֲלָקִים וְהַרְבִּידִים הַחִיצוֹנִים שֶׁל 30 הַמְחֻשָּׁבוֹת-זָרוֹת וּדְבָרִים בְּטָלִים (לֹא רַק דְּבוּרִים
36 הַנִּשְׁמָה מִשְׁתַּחֲפִים כְּחֲטָא אֲבָל בְּחֲלָקִים 31 הָאֲסוּרִים, כְּמוֹ לְשׁוֹן-הָרַע וּרְכִילוֹת, אֲלֵא גַּם
37 וּבְרָבִידִים הַפְּנִימִים שֶׁלָּהּ, הַנִּשְׁמָה 32 אוֹתִיּוֹת שֶׁל דְּבָרִים בְּטָלִים), הֵן הוֹלְכוֹת רְכִיל וּמְקַטְרָגוֹת עַל כָּל עֲבוּדָתוֹ, וְזֶהוּ
38 הִיא כְּאִמְנָה אִתּוֹ יִתְבָּרַךְ⁴⁴, 33 הוֹלְכוֹת רְכִיל וּמְקַטְרָגוֹת עַל כָּל עֲבוּדָתוֹ, וְזֶהוּ
39 נִשְׁאֵרָת נִאֲמָנָה לָהּ אֶפִּילוֹ בַּעַת הַחֲטָא 34 הַחֲתוּנוֹם וְהַחִיצוֹנִים יוֹרְדוֹת"
40 שֶׁהָרִי רַק "וּרְגְלֶיהָ הַחֲלָקִים 35 וּמִשְׁפַּעֲיוֹת הַלְעוֹמַת זֶה' כּוֹ', אֲבָל
41 הַתְּחַתּוֹנִים וְהַחִיצוֹנִים יוֹרְדוֹת" 36 הַפְּנִימִיּוֹת הַגֵּה "וּבְכּוּדֵי
42 וּמִשְׁפַּעֲיוֹת הַלְעוֹמַת זֶה' כּוֹ', אֲבָל 37
43 בְּפִנְיַמִּיּוֹת הַגֵּה "וּבְכּוּדֵי

(42) ישע"י נה, ו. 43) ע"פ שמואל"ב יד, יד. 44) תניא ספכ"ד. 45) ישע"י מב, ח. 46) או"ת סז, א. לקו"א סרי"ט. 47) תהלים טו, ג.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אף הענין הוא, דהנה אָמרו רבתינו ז"ל⁵¹ בפרקי אבות יפה
 2 שָׁעָה אַחַת בְּחֶשְׁבָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הִזָּה מִכָּל חַיִּי
 3 הָעוֹלָם הַבָּא, ולכאורה גם על כך יש לתמוה, מדוע עדיפה שעה אחת
 4 של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה התחתון שיש בו העלם והסתר על
 5 האלוקות, מכל חיי העולם הבא שהוא
 6 עולם עליון שיש בו גילוי אלוקות,
 7 ומבאר כ"ק אדמו"ר
 8 מהר"ש⁵², שדוקא על-ידי
 9 העבודה שבְּעוֹלָם הִזָּה
 10 מגיעים לְבַחֲנֵת 'אור הסוכב'
 11 האור שלא מתלבש בעולמות בפנימיות
 12 אלא 'סוכב' ומקיף עליהם מלמעלה
 13 ומאיר בכל העולמות בשוה, הנקרא
 14 אור 'הסוכב כל עלמין'. ובכללות
 15 יש בָּזָה שְׁלֹשׁ בְּחִינּוֹת, עוֹלָם
 16 הִזָּה, גֶּן-עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן שֶׁהוּא
 17 עֵדֶן בְּגֵר עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה וְהוּא
 18 חלק מעולם העשיה הרוחני שיש לו
 19 קשר וזיקה לעולם הזה, החלק הנשמי
 20 של עולם העשיה, וְגֶן-עֵדֶן הָעֲלִיּוֹן
 21 שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִגֵּר זְמַן
 22 וּמְקוֹם כַּמְבוּאָר בְּתַנִּי 'שער היחוד
 23 והאמונה' (פרק ז) שהמקום והזמן הם,
 24 למעשה, גודי המציאות: 'והנה גדר
 25 ובחינת שם עולם נופל על בחינת מקום
 26 וזמן דווקא בחינת מקום הוא מזרח
 27 ומערב צפון ודרום מעלה ומטה, בחינת
 28 זמן עבר הווה ועתיד' ו'גן עדן
 29 העליון' הוא למעלה מגדרים אלה.
 30 ויש בחינה נְעֻלִית יוֹתֵר מִכָּל
 31 שלוש הבחינות האמורות, שֶׁזָּהוּ מַה
 32 שְׁמַתְחֵדֵשׁ עַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה
 33 של 'תשובה ומעשים טובים' בעולם
 34 הזה והיא בחינה נעלית יותר מגן עדן
 35 העליון. וְהֵינּוּ, דְעָם הַיּוֹת
 36 שְׁבִירִית הַנְּשָׁמָה לְמִטָּה
 37 יוֹרֶדֶת הִיא מִגֵּן-עֵדֶן הָעֲלִיּוֹן
 38 שם הוא שורש ומקור הנשמה, לְגַן-
 39 עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן, וְכִידּוּעַ
 40 בְּפִרוּשׁ⁵³ הפנימי של מְאָמֵר
 41 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁵⁴ בפרקי אבות דַּע
 42 מֵאֵין בָּאתָ וְלֵאֵן אַתָּה הוֹלֵךְ,
 43 שְׁהַנְּשָׁמָה בָּאָה "מֵאֵין",

1 "לא רגל על לשונו", שְׁנֹזְהָר שְׁלֹא יְהִי עֲנִינִים הַמְקַטְרָגִים
 2 ומלשנים עָלָיו.
 3 (ו) וּמְמַשִּׁיף בְּמֵאָמֵר, שְׁזָהוּ גַם-כֵּן מַה שְׁכָתוּב⁴⁸ בבור שאליו
 4 הוּשַׁלְךְ יוֹסֵף הַצַּדִּיק, וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מַיִם, "רַק" הֵן אוֹתִיּוֹת
 5 ק' ר', אוֹתוֹת של 'לעומת זה',
 6 כמבואר לעיל, וְעַל זֶה נֶאֱמַר
 7 "שְׁאֵין בּוֹ מַיִם" של קדושה.
 8 וּמְבַאֵר בְּמֵאָמֵר הַהִפְרָשׁ בֵּין
 9 'בוֹר' שְׁחִסְרָה בּוֹ קְדוּשָׁה לְבִבְאָר'
 10 שיש בה קדושה, ד'בְּאָר" קָאֵי
 11 מכוון עַל הַנְּשָׁמָה, דְּכַתִּיב
 12 שְׁכָתוּב בָּהּ⁴⁹ ב'שיר השירים' בין
 13 המעלות של הנשמה מְעִינֵן גְּנִיּוֹם
 14 בְּאָר מַיִם חַיִּים, וְכִשֵּׁם שְׁמִי
 15 הַבְּאָר הֵם מְקַדְּם בְּהוֹתָם בְּעוֹמֵק
 16 הַאֲדָמָה מַיִם מְלוּחִים, וְעַל-יְדֵי
 17 שְׁעוֹבְרִים אֶת הַמְּצַר וְדַחַק
 18 שֶׁל גֵּידי הָאָרֶץ בִּרְכַס מִלְמַטָּה
 19 לְמַעַל הֵם נַעֲשִׂים כְּסוּפּוֹ של דבר
 20 מַיִם חַיִּים⁵⁰, כֵּן גַּם בְּנִשְׁמָה,
 21 שְׁעַל-יְדֵי יְרִידָתָהּ לְמִטָּה
 22 לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּמִצַּר וְדַחַק שֶׁל
 23 הַגּוּף וְנִפְשׁ הַבְּחִינִית שֶׁבְּנִשְׁמֵי
 24 וּבְחִמּוּתֵיהֶם שֶׁלֵּהֶם הֵם מְצִירִים וְדוּחִקִּים
 25 אֶת הַנְּשָׁמָה, הַרִי דוּקָא מִתּוֹן הַמְּצַר
 26 וְדוּחִק הִיא הַנְּשָׁמָה מִמְשִׁיכָהּ
 27 אֶת בְּחִינַת הַמְּעִינֵן, בְּחִינַת
 28 מַיִם חַיִּים, בְּגֶן-עֵדֶן הָעֲלִיּוֹן,
 29 שֶׁהוּא שְׁקֵאָה דְּמֵאָה, שׁוֹקֵת מַיִם,
 30 וְזָהוּ "מְעִינֵן גְּנִיּוֹם" כִּי 'גְּנִיּוֹם' לִשׁוֹן
 31 רְבִים, רומז לשתי הבחינות של גן עדן
 32 העליון וּגן עדן הַתַּחְתּוֹן, וכאמור, על
 33 ידי עֲבוּרָתָהּ, הַנְּשָׁמָה מִמְשִׁיכָהּ אֶת
 34 ה'מְעִינֵן' בְּגֶן עדן העליון, וְזֶה עֲנִינוּ של
 35 בְּאָר מַיִם חַיִּים", בְּחִינַת 'בְּאָר'
 36 בְּקְדוּשָׁה, בְּשׁוֹנָה מִבְּחִינַת 'בוֹר'
 37 ב'לעומת זה'.
 38 וְצִרִיף לְהַבִּינֵן, אֵיךְ אֶפְשָׁר אֵיךְ
 39 יִתְכַּן הַדְּבָר וּמֵאֵין הוּא הַכּוּחַ לְכַן
 40 שְׁעַל-יְדֵי עֲבוּדַת הַנְּשָׁמָה
 41 לְמִטָּה בְּעוֹלָם הִזָּה, תִּגְרַם
 42 תּוֹסֶפֶת גִּילּוּי שֶׁל אֹר לְאֻלּוּי בְּגֶן-
 43 עֵדֶן הָעֲלִיּוֹן?

(48) וישב לו, כד. (49) שה"ש ד, טו. (50) ראה אוה"ת חוקת ע' תתמו. ע' תתקיא ואילך. (51) אבות פ"ד מ"א. (52) המשך וככה תרל"ז פ"ט. (53) לקו"ת במדבר ב, א. (54) אבות ריש פ"ג.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 **שְׁהוּא** המילה "אין" כתובה ביו"ד, דְקָאֵי והכוונה על גַן-עֵדֶן
2 הָעֵלְיוֹן, כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁵⁵ בגמרא ביו"ד נִבְרָא עוֹלָם
3 הַבָּא (כדרשת חמיניו ז"ל (בגמרא) על הכתוב (בישעיה) "ביטחו בה' עדי
4 עד כי ביה' ה' צור עולמים", אלו 'עולמים' לשון רבים) שני עולמות שברא
5 הקדוש-ברוך-הוא אחד בה' ואחד ב'
6 ואיני יודע אם העולם הבא ב' והעולם
7 הזה בה', אם העולם הזה ב' והעולם
8 הבא בה', כשהוא אומר אלה תולדות
9 השמים והארץ בהבראם, אל תקרי
10 בהבראם אלא בה' בראם, הרי אומר
11 העולם הזה בה' והעולם הבא ב').
12 וְעַל-יְדֵי עֲבוֹדָתָהּ של הנשמה
13 למטה בָּאָה רַק לְבַחֲנֵינָה "אֵן",
14 שְׁהוּא בְּלִי יו"ד, דְקָאֵי על
15 גַן-עֵדֶן הַמִּתְחַזֵּן שְׁהוּא בְּגֵדֵר
16 עוֹלָם הָעֵשְׂיָה, ויש לו שייכות
17 לעולם העשייה הֵינוּ בְּגֵדֵר זְמַן
18 וּמְקוֹם, כמבואר לעיל, וּבְפִרְט
19 עַל-יְדֵי וְיִדְתָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה
20 מִמֶּשׁ שְׂבָאֵין-עֶרְךָ לְעוֹלָם
21 הַבָּא שְׁהוּא גַן-עֵדֶן הָעֵלְיוֹן,
22 ונמצא שירידת הנשמה ממקורה הגבוה
23 ועד העולם הזה הגשמי היא ירידה
24 גדולה מאד, ירידה באין ערוך, כי אין
25 כל יחס והשוואה בין גן עדן העליון
26 לעולם הזה הגשמי וּמְפַל־מְקוֹם
27 עַל-יְדֵי הָעֲבוֹדָה בעולם הזה
28 דווקא נַעֲשֶׂה עֲנִין שֶׁל
29 הַתְּחַדְּשׁוֹת, שלא היה קיים לפני
30 הירידה וּכְמוֹ שִׁיתְבָּאֵר להלן.
31 דְהֵנָּה, הַתְּהוּוֹת כֹּל הָעוֹלָמוֹת
32 הֵיא מֵהַמְדוּת הַעֲלִינּוֹת, כְּמוֹ
33 שְׂכַתוֹב⁵⁶ בתהילים זְכֹר רַחֲמֶיךָ
34 וְחִסְדֶיךָ כִּי מְעוֹלָם הֵמָּה, ולפי
35 הפירוש הפנימי, הכתוב רומז לכך
36 שהתהוות העולמות היא ממידת החסד,
37 המידה העיקרית של ששת המידות
38 (חסד-גבורה-תפארת-נצח-הוד-יסוד)
39 וְגַן-עֵדֶן הוּא ה'שֵׁלֶשׁ
40 רֵאשׁוֹנוֹת' 'חכמה-בינה-דעת',
41 שלוש הספירות הראשונות הן בבחינת
42 אֵן עֶדְךָ שֶׁל כָּל עוֹלָם⁵⁷, וְאֵם-
43 בֶּן הָרִי גְדֹלָה מְעַלֵּת גַן-עֵדֶן עַל הָעוֹלָם, כְּמַעֲלַת הַמוֹחִין הַמֵּחַ, וּכְמוֹ בְּרַעוּתֵא-דְלָבָא

הן השלוש ראשונות' עַל הַמְדוּת וכשם שבמוחין מאיר אור רב לגבי
המידות (הנקראות זעיר אנפין, פנים זעירות), כך גדלה מעלת אֵן עֶדְךָ על
מעלת העולם שבו הוא מאיר. דְהֵנָּה כְּלָלוֹת הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת של האור
האלוקי המאיר בעולמות (שכא ונמשך מדרגה לדרגה וכל אחת אחוזה
בחברתה כמו חוליות בשרשרת)
נִחְלָקָת לְשֵׁלֶשׁ בְּחִינּוֹת, וְעַל-
דְרָךְ-מִשְׁלַב בְּגוֹף הָאָדָם לְמִטָּה
שֵׁשׁ בּו שְׁלֹשׁ בְּחִינּוֹת: רֵאשׁ
והתחלה גוֹף הַאֲמֻצָּע וְרִגְלָל⁵⁸
הסוף, חלוקה דומה קיימת גם בסדר
השתלשלות, רֵאשׁ' הֵם הַמוֹחִין
שְׂזוּהֵי הַמַּעֲלָה הַיּוֹתֵר
עֲלִינָה, וְגוֹף' הֵם הַמְדוּת,
וְרִגְלָל' הוּא כַּחַ הַמַּעֲשֶׂה
בְּלִבָּד, וְהוּא הַכַּח הַיּוֹתֵר
תַּחְתּוֹן. וְעַם הַיּוֹת שֵׁשׁ
מַעֲלָה ויתרון בְּרִגְלָל גם לגבי
החלקים העליונים מהרגל, שְׁהוּא
הרגל מוֹלִיךְ ומוביל את אֵת
הֵרֵאשׁ וּמְפַל־שֶׁפֶן אֵת הַגּוֹף,
כך שהרגל נותנת לחלקים העליונים
דבר שלא קיים בהם מצד עצמם
וְהֵינוּ שֶׁהַגּוֹף וְהָרֵאשׁ אֵינָם
יְכוּלִים לְהַגִּיעַ לְמַחֲזוֹ חִפְצָם
כִּי-אֵם עַל-יְדֵי הָרִגְלָל דּוֹקָא,
אבל מְפַל־מְקוֹם בְּכַדִּי שֶׁהָרִגְלָל
תּוֹלִיךְ אֵת הָרֵאשׁ, הָרִי זֶה
גּוֹפָא עֲצֻמוֹ כָּא עַל-יְדֵי הַהֲבָנָה
שְׂבַמְחָ שְׂבַרֵאשׁ, שְׂמַבִּין שְׂצָרִיךְ
לְלַכֵּת לְמְקוֹם פְּלוֹנִי, וְעַל-יְדֵי
הַמְדוּת שְׂבַלֵב הַמְרַגִּישׁוֹת אֵת
הַמַּחֲשָׁבוֹת שְׂבַמּוֹחַ בָּאָה ויורדת
הַשְּׂגָה שְׂבַמְחָ לְרִגְלִים, וְאֵז
הֵן הַרְגִלִים מוֹלִיכוֹת אֵת הַלֵּב
וְהַמַּחַח לְמַחֲזוֹ חִפְצָם, וְהֵינוּ,
שֶׁהָרִגְלָל יש בה אמנם יתרון שלא
קיים בגוף ואפילו בראש, אבל בסופו
של דבר הרגל צְרִיכָה לְקַבֵּל
מֵהָרֵאשׁ וְהַגּוֹף, לְפִי שֶׁהֵיא
הַיּוֹתֵר תַּחְתּוֹנָה. וְלִמְעַלָּה
מִמֶּנָּה הוּא הַגּוֹף. וְעַם הַיּוֹת
שֵׁשׁ יִתְרוֹן מְעַלָּה בְּלֵב עַל הַמַּחַח, וּכְמוֹ בְּרַעוּתֵא-
דְלָבָא שְׂלִמְעַלָּה מִטַּעַם-וְדַעַת, הָרִי יֵשׁ וְעוֹתֵא-

(55) מנחות כט, ב. (56) תהלים כה, ו. (57) ראה גם סה"מ עטר"ת ע' רסח. (58) ראה ביאורו"ז לאדמו"ר האמצעי אחרי עה, א. סה"מ תרו"ץ ע' רכב. וש"נ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ישראל מוסיפים בגן עדן נקראת 'מעין' (מקור מים הרמוזים להשפעה והארה) 42
 2 שמשפיע ליגנים, גן עדן התחתון וגן עדן העליון ועניינה של תוספת האור 43
 3 הוא **שִׁבְגֹן-עֵדֶן מִצַּד-עֲצָמוֹ**, ללא החידוש והתוספת שעל ידי עבודת 44
 4 הנשמות **מֵאִיר רַק 'אֹר הַמְּמַלְא'**, האור האלוקי ה'ממלא' את 45
 5 העולמות כשם שהנשמה 'ממלאה' את 46
 6 הגוף, אור המתלבש בעולמות 47
 7 בהתלבשות פנימית ומאיר בכל עולם 48
 8 ועולם לפי עניינו ולפי יכולת הקליטה 49
 9 וההכלה שלו, כשם שאור הנפש מאיר 50
 10 בכל אחד מאברי הגוף בהתאם לענינו 51
 11 ותכונתו, והוא אור מוגבל ומצומצם, 52
 12 והוא עֵנִין "יוֹשְׁבֵי וְנִהְנִין 53
 13 מְזִיו הַשְּׂכִינָה", שֶׁהַשְּׂגָה של 54
 14 האור האלוקי היא סיבת ההנאה של 55
 15 הנשמות בגן עדן **היא רַק בְּבַחֲנֵית** 56
 16 **'מְמַלְא'** (וְזֶהוּ הַטַּעַם שֶׁעֵנִין 57
 17 הַתְּשׁוּבָה אֵינּוּ מוֹעִיל בְּגֶן- 58
 18 עֵדֶן, כי הכוח המיוחד שניתן לאדם 59
 19 לעשות תשובה וגם לאחר שחטא 60
 20 לחזור ולדבוק באלקות הוא מצד 61
 21 בחינת 'סובב כל עלמין', האור האלוקי 62
 22 הלא מוגבל המאיר על כל העולמות 63
 23 והנבארים בשוה באופן ש'סובב' 64
 24 עליהם מלמעלה, אבל כיון שבגן עדן 65
 25 מאיר אור ה'ממלא', הרי באותו מצב 66
 26 שבו הנשמות באות לגן עדן, זה המצב 67
 27 שבו הן נשארות ואי אפשר לשנות 68
 28 זאת), **וְעַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה** 69
 29 **בְּעוֹלָם הַזֶּה מְמַשִּׁיכִים אֵת** 70
 30 **'אֹר הַסּוֹבֵב'** שלמעלה מהאור 71
 31 המאיר בגן עדן. 72
 32 ז) אֲמַנָם כֵּל זֶה הוּא בַּחֲנֵית "בְּאֵלֶיךָ". 73
 33 "בְּאֵר" בְּאֵלֶיךָ שְׂהוּא הַמְּקוֹר 74
 34 ל'מעין גנים', תוספת האור בגן עדן, 75
 35 כמבואר לעיל באריכות. אֲבָל 76
 36 "בְּאֵר" בְּאֵר, הַנֶּה עַל זֶה 77
 37 נֶאֱמַר "וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ 78
 38 מֵיִם", שְׂמַצַּד הָאוֹתִיּוֹת ק' ר', אוֹתִיּוֹת של 'עלומת זה', "אֵין בּוֹ 79
 39 מֵיִם", וְעַל זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁶⁰ בַּגְּמָרָא מֵיִם אֵין בּוֹ, 80
 41 אֲבָל נְחֻשִׁים וְעַקְרָבִים יֵשׁ בּוֹ. וְהֵינּוּ, שְׂמַצַּד הַעֵדֶר הָעֲבוּדָה 81
 42 הַרְצִיָה בעבודת ה' הָרִי הוּא מוֹסִיף כֹּחַ בְּקַלְפוֹת וְסִטְרָא-אַחְרָא, 82

1 וכמובא בחסידות מדברי הוזהר 'לית מחשבה תפיסא ביה', היינו שאין שכל 1
 2 שמסוגל לתפוס ולהשיג את הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, אבל נתפס הוא 2
 3 'ברעותא דלכא', רצון הלב, שבמובן מסוים יש לו מעלה ויתרון על השכל 3
 4 וההיגיון, אבל מצד שני גם בענין זה עצמו בסופו של דבר, המוח, הראש, 4
 5 יותר נעלה מהלב, כי **הָרִי יֵשׁ** 5
 6 **רְעוּתָא-דְּלָבָא שְׁעַם הָיִוְתָה** 6
 7 **לְמַעְלָה מִטַּעַם-וְדַעַת הָרִי** 7
 8 **היא בָּאָה עַל-יְדֵי הַקְּדַמַּת** 8
 9 **הַהֲתַבּוֹנָנוֹת הַשְּׂכִלִית דְּוָקָא,** 9
 10 **אֲלָא שֶׁהַהֲתַבּוֹנָנוֹת הֵיא עֵנִין** 10
 11 **הַהֲפְלָאָה כְּלוּמְר, לא התבוננות של** 11
 12 **הבנה והשגה שמקרבת את העניין** 12
 13 **האלוקי לאדם אלא התבוננות עד כמה** 13
 14 **האלוקות, נעלית ומרוממת ונפלאות** 14
 15 **מהאדם. וְגַם וּפְלִיּוֹ בַּחֲנֵית** 15
 16 **רְעוּתָא-דְּלָבָא רִצּוֹן הַלֵּב** 16
 17 **שֶׁלְמַעְלָה מִטַּעַם-וְדַעַת** 17
 18 **לְגַמְרִי, גם היא לא בדרגה יותר** 18
 19 **נעלית מהמוח והראש, כי הָרִי גַם** 19
 20 **היא בָּאָה וּנְמַשְׁכַּת מִהַמּוֹחִין,** 20
 21 **וְכִמּוֹ עֵנִין הַמְּסִירוֹת-נְפֶשׁ,** 21
 22 **שְׁעַם הָיִוְתוֹ תְּקַף עֲצָמִי** 22
 23 **שֶׁלְמַעְלָה מִהַשְּׂכָל, והיא למעלה** 23
 24 **ממה שמתחייב מצד השכל וההיגיון,** 24
 25 **הָרִי בְּאֵמַת הַתְּקַף דְּמְסִירוֹת-** 25
 26 **נְפֶשׁ עֵנִינוֹ הוּא תְּקַף הַדַּעַת,** 26
 27 **שְׂהוּא הָאֵדָם שְׂמוּכֵן לְמַסּוֹר אֵת נַפְשׁוֹ** 27
 28 **על יהדותו הוא בְּדַעַת תְּזַק וְתַקִּיף** 28
 29 **עַד מְסִירוֹת-נְפֶשׁ מִמֶּשׁ, כְּלוּמְר,** 29
 30 **הוא כל כך איתן ותקיף בדעתו (ענין** 30
 31 **המוחין) עד שהוא מוכן למסור את** 31
 32 **נפשו על כך. וְנִמְצָא שְׂכָל** 32
 33 **הָאֲבָרִים גַּם הַגּוֹף וְגַם הַרְגַל הֵם** 33
 34 **מְקַבְּלִים מִהַמּוֹחִין.** 34
 35 **וְעַל-דִּרְדְּוֵה יוֹכֵן לְמַעְלָה** 35
 36 **בְּעֵנִין גֶּן-עֵדֶן, שְׂהוּא בַּחֲנֵית** 36
 37 **'שֵׁלֶשׁ רֵאשׁוֹנוֹת', שלוש** 37
 38 **הספירות הראשונות מעשר הספירות שהן חכמה-בינה-דעת. אֲמַנָם כֵּל זֶה** 38
 39 **הוא כִּמּוֹ שְׂהוּא גֶן עֵדֶן מִצַּד-עֲצָמוֹ, אֲבָל עַל-יְדֵי הָעֲבוּדָה** 39
 40 **בְּעוֹלָם הַזֶּה דְּוָקָא, מוֹסִיפִים תּוֹסַפַּת אֹר בְּגֶן-עֵדֶן הָעֵלְיוֹן⁵⁹** 40
 41 **יותר ממה שיש בו מצד עצמו. וְזֶהוּ "מְעַנֵּן גְּנִים", הַתּוֹסַפַּת שְׂבִנִי** 41

59) בזכרון אחדים – שהדוגמא דראש גוף ורגל הובאה על זה שדוקא על ידי העבודה בעולם הזה מוסיפים תוספת אור בגן עדן, דאף שהכח לזה בא מלמעלה, מעולמות העליונים, מ"מ, לאחר ש שנמשך הכח מלמעלה, הנה ע"י העבודה למטה מגיעים למעלה יותר. ועד"מ הרגל, דאף שזה גופא שהרגל מוליך את הראש למקום חפצו נמשך מהראש (כנ"ל), מ"מ, לאחר ש שהרגל מקבל ההשפעה מהראש, אזי הרגל מגבי' את הראש. 60) שבת כב, א. ב"ר פפ"ד, טז.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְזֶהוּ עֲנִין קָנָה הַקּוֹף שֶׁ"רַגְלֵיהָ יוֹרְדוֹת מוֹת" וּנְמַשֵּׁךְ שֶׁפֶע
 2 לְקַלִּיפוֹת וּסְטֵרָא-אַחֲרָא. וְזֶהוּ גַם-כֵּן עֲנִין הָאִמּוֹר בּוֹהֵר שֶׁהַקְּלִיפוֹת
 3 וְהַסְטֵרָא-אַחֲרָא לְעוֹמֵת הַקְּדוּשָׁה הֵם "קְקוֹף בְּפָנֵי אָדָם"⁶¹, דָּאָף
 4 שְׁגַם בְּקַלְפָּה יֵשׁ מַחְשָׁבָה דְּבוּר וּמַעֲשֵׂה, וּמְדַמָּה אֶת עֲצָמָה
 5 לְקַדְשָׁה, וּלְכַאוּרָה יֵשׁ דִּמְיוֹן בֵּינֵיהֶם
 6 בְּעִינֵין זֶה שֶׁל לְבוּשֵׁי הַנֶּפֶשׁ (וּכְן
 7 בְּעִינֵינִים נוֹסְפִים), מְכַל-מְקוֹם הָרִי
 8 זֶה רַק קְקוֹף בְּפָנֵי אָדָם, וְכֵס
 9 שֶׁלְקוֹף לְכַאוּרָה יֵשׁ דִּמְיוֹן לְאָדָם אֲבָל
 10 לְאִמְתוֹ שֶׁל דָּבָר אֵינוֹ דוֹמֵה לְאָדָם
 11 כִּלְל, כִּךְ גַּם בִּיחָס שֶׁל הַקְּלִיפוֹת
 12 וְהַסְטֵרָא-אַחֲרָא לְקְדוּשָׁה וְהִינּוּ,
 13 שְׁאֲמַתִּית עֲנִין מַחְשָׁבָה-
 14 דְּבוּרֵי-וּמַעֲשֵׂה הוּא לֹא בְּקַלִּיפוֹת
 15 שֶׁהֵן 'קוֹף' אֲלֵא דוּקָא בְּקַדְשָׁה,
 16 בְּחִינַת "אָדָם", שֶׁהוּא אוֹתוּת
 17 "אֶלְף דָּם"⁶², דָּם הוּא
 18 רֵאשִׁי-תְּבוּת דְּבוּר וּמַעֲשֵׂה,
 19 וְאֶלְף הוּא מַחְשָׁבָה⁶³,
 20 וְהֵ"אֶלְף" מַחְתִּיף אֶת הֵ"דָם"
 21 כֵּס שְׂבָרָם לְמַטָּה הָרִי הוּא מְדַבֵּר
 22 וְעוֹשֶׂה אֶת מַה שֶׁהִיא תְּחִילָה
 23 בְּמַחְשָׁבוֹ.
 24 וְהִנֵּה מַה שֶׁנִּתְבָּאָר פֶּאן
 25 שֶׁהַמַּחְשָׁבָה הִיא לְחוּד, וְנִרְמֹז
 26 בְּאוֹת א' וְדְבוּר וּמַעֲשֵׂה בָּאִים
 27 יַחַד וְנִרְמִים בְּאוֹתוֹת דָּם, אֵינוֹ
 28 סוֹתֵר לְמָה שֶׁנִּתְבָּאָר לְעִיל
 29 (סְעִיף ד') בְּעִינֵין "אָף
 30 עֲשִׂיתִיו", שֶׁהַמַּעֲשֵׂה נִפְסָק,
 31 כִּי הוּא לְבוֹשׁ נִפְרָד מִנֶּפֶשׁ וְהַדְּבוּר
 32 וּמַחְשָׁבָה הֵם מְחַבְּרִים לְנֶפֶשׁ
 33 עֲצָמָה. וּלְפִי זֶה, אִם מַחְלִקִים אֶת שְׁלוֹשׁ
 34 לְבוּשֵׁי הַנֶּפֶשׁ לְשֵׁתֵי קְבוּצוֹת הַחֲלוּקָה
 35 הִיא לְמַחְשָׁבָה וְדִיבּוּר כְּדָבָר אַחַד
 36 וּמַעֲשֵׂה כְּדָבָר שֵׁנִי, וְאִין זֶה סְתִירָה
 37 לְמַבּוּאָר כִּאֵן שֶׁהַמַּעֲשֵׂה וְהַדִּיבּוּר הֵם
 38 קְבוּצָה אַחַת וְהַמַּחְשָׁבָה הִיא דָּבָר אַחֵר
 39 לְפִי שֵׁישׁ הַפֶּרֶשׁ בְּעִינֵין יַחַס
 40 הַלְּבוּשִׁים לְגַבֵּי נֶפֶשׁ הָאָדָם

(ז) ד"ה ויאמר גו' לך אעת"ר (סה"מ אעת"ר ע' מג ואילך).

(61) ראה זח"ב קמת, ב. אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' שנח. (62) של"ה כא, א. וראה אוה"ת שם. (63) ראה לקו"ת בהעלותך לא, ג.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שאתה הוא מבטא) הִינּוּ כְּמוֹ שֶׁכָּבַר נִתְגַּלוּ מִן הַנֶּפֶשׁ, הָרִי
 2 הַמַּעֲשֵׂה הוּא נִפְרָד לַגִּמְרִי מֵהַנֶּפֶשׁ עֲצֵמָה וְהַדְּבֹר הוּא דְבוּק
 3 בַּנֶּפֶשׁ, וְזֶהוּ מָה שֶׁנִּתְבָּאָר לְעֵיל בְּעֵנִין "אָף עֲשִׂיתִיו"
 4 שהעולמות בריאה ויצירה שכנגד לבושי הדיבור והמחשבה הם בקבוצה אחת
 5 ועולם העשייה שכנגד לבוש המעשה
 6 הוא עניין שונה. אָבֵל פֶּאֶשֶׁר
 7 מִיַּחְסִים אֵת הַלְבוּשִׁים לְנֶפֶשׁ
 8 עֲצֵמָה, הֵנָּה הַמְחַשְּׁבָה הִיא
 9 מְאַחֵדָת עִם הַנֶּפֶשׁ, וְאִינָּה
 10 חֲדוּשׁ וְהוֹסֵפָה בְּנֶפֶשׁ אֵלָּא רַק
 11 בִּיטוּי שֶׁל הַנֶּפֶשׁ עֲצֵמָה, מֵה־שְׂאִיךְ-
 12 כֵּן הַדְּבֹר מְחַדֵּשׁ מֵהַנֶּפֶשׁ
 13 דְּבָרִים שֶׁלֹּא הִיוּ קִימִים בַּה קֹדֶם
 14 הַדְּבֹר, שֶׁהָרִי הַדְּבֹר עֵנִינוּ
 15 גְּלוּי אֶל הַזּוּלָּת, וְאִם-כֵּן הָרִי
 16 הַזּוּלָּת תּוֹפֵס מְקוֹם אֲצִלוֹ,
 17 וְלִגְבֵי הַנֶּפֶשׁ עֲצֵמָה אֵין
 18 תְּפִיסַת מְקוֹם לַזּוּלָּת, וּכְמוֹ-כֵן
 19 מִצַּד הַנֶּפֶשׁ עֲצֵמָה אֵין תְּפִיסַת
 20 מְקוֹם לַדְּבֹר שֶׁעֵנִינוּ הוּא
 21 לְגִלּוֹת לַזּוּלָּתוֹ, וְאִם-כֵּן הָרִי
 22 הַדְּבֹר הוּא מְחַדֵּשׁ (כְּמוֹ
 23 הַמַּעֲשֵׂה שֶׁהוּא בּוֹדֵא דְבַר נִפְרָד
 24 מֵהַנֶּפֶשׁ עֲצֵמָה וְחִידוּשׁ לְגִבְיָה כִּי בּוֹר
 25 שֶׁכִּנֶּפֶשׁ שֶׁהִיא רֹחֲנִית אֵין נִתְּנִית מְקוֹם
 26 לַפְּעוּלוֹת מַעֲשִׂוֹת).
 27 וְזֶהוּ "אָדָם" א' ד"ם, שְׂרוּמִז
 28 עַל הַמְחַשְּׁבָה-דְּבֹר-וּמַעֲשֵׂה
 29 אֶל-ף מַחֲשָׁבָה, וְר"ם רֵאשִׁיתִיבוֹת
 30 דִּיבּוֹר מַעֲשֵׂה כְּמוֹ שֶׁהֵם בְּקִדְשָׁה,
 31 אָבֵל הַמְחַשְּׁבָה-דְּבֹר-וּמַעֲשֵׂה
 32 ב'לְעֵמֶת-זֶה', הִיפֵךְ הַקְּדוּשָׁה,
 33 הֵנָּה דְּמִיּוֹנָם לְקִדְשָׁה הִיא
 34 כְּקוֹף בְּפָנֵי אָדָם וְאֵין בָּהֶם אֵת
 35 הַעֲנִינִים כְּפִי שֶׁהֵם בְּאִמֵּת.
 36 ח) וְזֶהוּ שֶׁהַמְשָׁכֵן הִיָּה מִקְרָשִׁים, לְפִי שֶׁתְּכַלִּית
 כָּל הָעֲבוּדָה שֶׁבְּמִשְׁכָּן הִיא לְאַהֲפָכָא
 חֲשׂוּכָא לְנִהוּרָא, וְנִתְּנִית-כַּח עַל זֶה הִיא עַל-יָדֵי
 עֲבוּדָת הַצְּדִיקִים, וּבְכַרְט נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל כָּל דוֹר
 וְדוֹר עַד נְשִׂאֵי דוֹרְנוּ בְּעַל הַהוֹלָא, שְׁנוֹתֵן כַּח
 לְכָל מְקַשְׂרֵיו וְהַשְׂיָכִים אֵלָּיו, שֶׁתְּהִיָּה אֲצִלָּם
 הָעֲבוּדָה דְּאַתְּכַפֵּיא סְטְרָא-אַחְרָא וְאַתְּהַפְּכָא
 סְטְרָא-אַחְרָא, אֲשֶׁר עַל-יָדֵי עֲבוּדָה זֹו "אֶסְתַּלַּק
 יִקְרָא דְּקוּדְשָׁא-בְּרִיף-הוּא בְּכוּלְהוּ עֲלֵמִין",
 שְׁנַעֲשֵׂה "בְּאַתִּי לְגִנִּי" כְּמוֹ קָדָם הַחֲטָא, וְלִמְעַלָּה יוֹתֵר,
 הַפְּוִנָה ד'נִתְּנָא הַקְּבָ"ה לְהִיּוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ דִּרְהָ בְּתַחְתּוֹנִים"⁶⁴.

(64) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו. ובכ"מ.

עניין זה – שתוכנו הפצת המעיינות חוצה – יהיה בהצלחה רבה ומופלגה, ובאופן שלא זו בלבד שאין מתפעלים מה"חוצה", אלא אדרבה" מהפכים את ה"חוצה", "בקרר הארץ" – לקדושה.

משיחת ג' שבט ה'תשד"מ